

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

**Кваліфікаційна робота
Магістра**

на тему **МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ
НАУКОВИХ МЕДИЧНИХ ЖУРНАЛІВ)**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0359-ап-3
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та
літератури (переклад включно)- перша англійська
освітньої програми Переклад (англійський)

Кумар Оксана Русланівна

Керівник к.ф.н., доц. Фесенко І. М.

Рецензент д.ф.н., проф. Шевченко О. І.

Запоріжжя – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови
Освітній ступень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно) –
перша англійська
Освітня програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

**В. о. завідувач кафедри теорії та практики
перекладу з англійської мови
к.ф.н., доц. Запольських С. П.
« ____ » _____ 2020 року**

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

КУМАР ОКСАНІ РУСЛАНІВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту): «Медична термінологія англійської мови та проблеми перекладу (на матеріалі англомовних наукових медичних журналів)»
- Керівник кваліфікаційної роботи (проекту): Фесенко Ірина Михайлівна, к.ф.н., доцент затверджені наказом ЗНУ від «04» травня 2020 року № 511-С.
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту): 26.11.2020 р.
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту): виявити основні структурно-семантичні особливості термінів у сучасній англійській мові, а також методи перекладу англомовної медичної термінології українською мовою.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити та визначити поняття «термін» у лінгвістиці; особливості перекладу англомовних медичних термінів українською мовою; розмежування понять «термін» та «професійна лексика» у сучасній лінгвістиці; структурно-семантичні особливості термінів у сучасній англійській мові (на матеріалі медичної термінології); дослідження простих, складних, складених медичних англомовних термінів; семантичні особливості англомовних термінів; словотворчі способи утворення термінів в англійській мові; словоскладання як один із способів термінотворення в сучасній англійській мові; способи передачі англомовної медичної наукової термінології українською мовою; методи калькування та дослівного перекладу англійської термінології при перекладі українською мовою.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Фесенко І. М., к.ф.н., доц	10.05.2020	10.05.2020
Розділ 1	Фесенко І. М., к.ф.н., доц	25.05.2020	25.05.2020
Розділ 2	Фесенко І. М., к.ф.н., доц	02.10.2020	02.10.2020
Розділ 3	Фесенко І. М., к.ф.н., доц	15.10.2020	15.10.2020
Висновки	Фесенко І. М., к.ф.н., доц	20.11.2020	20.11.2020

6. Дата видачі завдання: 04 лютого 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналізу укладання бібліографії	лютий – квітень 2020	виконано
2	Добір фактичного матеріалу	травень – червень 2020	виконано
3	Написання вступу	вересень 2020	виконано
4	Написання теоретичного розділу	вересень 2020	виконано
5	Написання практичного розділу	жовтень – листопад 2020	виконано
6	Формулювання висновків	листопад 2020	виконано
7	Проходження нормоконтролю	грудень 2020	виконано
8	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2020	виконано
9	Захист	грудень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ **О.Р. Кумар**

Керівник роботи (проекту) _____ **І. М. Фесенко**

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ **В. В. Погонєць**

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 63 стор., 69 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження: відображення особливостей перекладу англомовної медичної термінології українською мовою та їх структурно – семантичних особливостей (на матеріалі статей та бюлетеню Всесірної організації охорони здоров'я).

Мета роботи: аналіз структурно-семантичних особливостей англомовних медичних термінів та особливостей їх перекладу українською мовою. Теоретико-методологічні засади: ключові положення теорії дискурсу, розроблені в лінгвістиці (Даниленко В. П., Дев'ятко Ю. С., Виноградов В. В., Казак Ю. Ю., Карабан В. І., Кияк Т. Р., Лейчик В. М., Лотте Д. С., Макшеєва О. С., Моїсєєв А. І., Павлова О. Г., Реформатський О. О.).

Отримані результати: семантичну структуру термінів медичної сфери складають загальнонаукові терміни, спеціальні та загальнолітературні, які стали медичними термінами шляхом переосмислення та звуження значення, що зумовлено використанням в професійній сфері. Англомовні медичні терміни утворюються за допомогою використання однієї лексичної основи (безафіксальним або афіксальним способом) – прості терміни, злиттям двох граматичних основ в єдину лексичну одиницю - складні терміни або утворюючи терміни-словосполучення – складені терміни з двох-, трьох- та багатокомпонентних складників. Однією з важливих характеристик медичного терміну є семантичне означення кожного терміну. Це дозволяє класифікувати лексичні одиниці та об'єднувати медичні терміни в групи з єдиним семантичним значенням. До найбільш характерних методів перекладу англомовної медичної термінології відносяться: калькування та метод дослівного перекладу.

Ключові слова: *термін, структура, медичний термін, переклад, семантика, калькування, дослівний переклад, простий термін, складний термін, складений термін, семантична класифікація.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1 Термін та його функціонування у мові.....	6
1.2 Загальні характеристики терміну.....	14
1.3 Особливості перекладу англомовної термінології українською мовою....	19
РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	27
2.1 Структурна класифікація англомовних медичних термінів.....	27
2.1.1 Прості терміни.....	28
2.1.2 Складні англомовні медичні терміни.....	30
2.1.3 Складені англомовні медичні терміни.....	31
2.2 Семантична класифікація англомовних медичних термінів.....	35
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	43
3.1 Калькування при перекладі.....	43
3.2 Дослівний переклад.....	46
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТОК А.....	64
ДОДАТОК Б.....	77
ДОДАТОК В.....	83

ВСТУП

Сучасний світ в системі динамічного розвитку та глобалізації економічної, культурно-соціальної та професійної діяльності впливає на розвиток мови, збагачуючи її новими словами, словосполученнями, фразами як в побуті людини, так і в науковій сфері діяльності. Цей процес привертає особливу дослідницьку увагу лінгвістів, термінознавців, оскільки слово є структурною основою побудови фраз та речень, основою мови спілкування в професійній діяльності, джерелом інформації в політиці, ділової мови державних установ, мас-медіа, соціально-культурних заходах, художніх творах тощо. Важливе місце в структурі мови займає термінологія. Термінологія визначає термін як структурну одиницю професійної мови будь-якої галузі науки, техніки, мистецтва.

Детальним дослідженням дефініції та функції терміна займались Даниленко В. П., Дев'ятко Ю. С., Виноградов В. В., Казак Ю. Ю., Карабан В. І., Кияк Т. Р., Лейчик В. М., Лотте Д. С., Макшеєва О. С., Моїсєєв А. І., Павлова О. Г., Реформатський О. О. Англomовні медичні терміни було відібрано із статей інтернет-бюлетеню World Health Organisation з інформацією щодо таких хвороб як кір (*measles*), туберкульоз (*tuberculosis*), ревматичні хвороби серця (*rheumatic heart disease*), гепатити (*hepatitis*).

Попри безперечно великої кількості науково-дослідних робіт присвячених проблематиці визначення термінів, досі є дискусійні положення. Зокрема, у визначенні термінів немає цілковитої однастайності, що також спостерігається в принципах їх класифікації, основних функціях.

Актуальність роботи полягає в необхідності вироблення ґрунтовного системного підходу до аналізу термінів як важливого лінгвістичного явища, які постійно оновлюються та поповнюють сучасний мовний матеріал, що є

невіддільним процесом внаслідок науково-технічного та інформаційно-комунікативного прогресу сучасного світу.

Наукова новизна полягає у спробі власного дослідження особливостей структури й семантики термінів сучасної англійської мови в сфері охорони здоров'я.

Об'єктом дослідження є англомовні терміни, що вживаються в професійній медичній сфері.

Предметом дослідження є структурні та семантичні характеристики англомовних медичних термінів.

Метою дослідження є розкриття структури й семантики медичних термінів в сучасній англійській мові та особливості їх перекладу на українську мову. Для дослідження поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- а) дати визначення поняття «термін»;
- б) проаналізувати різні підходи до класифікації терміну;
- в) з'ясувати основні функції термінів;
- г) розкрити сутність поняття «термін» та його роль у структурі англійської мови;
- д) встановити структурні характеристики англомовних медичних термінів;
- е) виявити особливості семантики англійських медичних термінів.

Матеріалом дослідження стали 322 англомовних медичних терміна, відібраних із інтернет-бюлетеню (volum 97(1), 2019 Jan) та інтернет-статей World Health Organisation з інформацією щодо таких хвороб як кір (*measles*), туберкульоз (*tuberculosis*), ревматичні хвороби серця (*rheumatic heart disease*), гепатіти (*hepatitis*).

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів: лінгвістичного спостереження та аналізу, описового і компонентного методів, методу аналізу словникових дефініцій та статистичних методів обчислення кількісних результатів. Практична

значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів під час перекладу медичних, наукових праць, проведення семінарських занять з ознайомленням особливостей охорони здоров'я англomовних країн та практичних занять з англійської мови для студентів та працівників медичної сфери.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, трьох додатків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про термін як лінгвістичну дисципліну, особлива увага приділяється визначенню поняття «термін», розглянуто питання класифікації та функціонування термінів, а також висвітлено особливості перекладу англomовної термінології українською мовою.

Другий розділ містить структурно-семантичну класифікацію англomовних медичних термінів, розглянуто особливості простих, складних та складених англomовних медичних термінів.

У третьому розділі проводиться власний аналіз особливостей перекладу англomовних медичних термінів українською мовою та використання його на практиці з використанням методів калькування та дослівного перекладу.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Додаток А містить добірку із 322 англomовних медичних термінів, які класифіковано в 11 груп за семантичною характеристикою терміна.

Додаток Б містить 136 медичні англomовних терміна перекладених українською мовою методом калькування.

Додаток С містить 67 англomовних медичних терміна перекладених українською мовою методом дослівного перекладу.

Загальна кількість сторінок 63, кількість використаних джерел 69, додатків 3.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Термін та його функціонування у мові

Слово «термін» походить від латинського слова “terminus”, що означає «кінець, межа, закінчення». У Середньовіччя, коли визначався розвиток теофілософії як одного з напрямків філософії, визначення понять мало велике значення, слово “terminus” набуває свого сучасного значення «позначення».

Термін є ваговою частиною лексики. Формування термінів постійний та безупинний процес, що зображає розвиток галузей науки і мистецтва та новоутворення нових. Терміни народжуються в професійної діяльності людини та закріплюються для використання в побуті. Саме виникнення термінів збагачує сучасну мову новими поняттями та словами, словосполученнями. К. Сохор, чеський мовознавець, зазначив, що 90 % нових слів мови належать до сфери наукової та технічної термінології [цит.за Шелов 1998, с. 4].

Науково-технічний прогрес визначає формування нових термінів як розвиток своєї знакової мови, що полегшує передачу інформації серед фахівців, економить час для тлумачення значень та надає назви новим явищам. Термін - це лаконічний та ємкий вираз наукових знань. Першими про важливість словесного вираження для розвитку науки заговорили філософи. Це не дивно, адже мовознавство взагалі виявляє тісні зв'язки з філософією упродовж свого розвитку, що пояснюється природою самого предмета лінгвістики [Казак 2018, с. 52]. Відповідно до Виноградова В. В. термінологія «добувається, як метал із руди, з усієї сукупності мовних

витворів досліджуваного періоду» [Виноградов 1981, с. 7] та термінологію в загальнотеоретичному плані можна розглядати як підсумковий етап наукового пізнання [Виноградов 1981, с. 56].

Отже, виникнення терміну виходить з науки, має велике значення для позначення понять тому чи іншому явищу. Визначення поняття має важливе значення для доказової бази наукових досліджень для пошуку істинних значень для відсунення підміни понять. Як зазначив Гвишиані Н. Б., загальнонаукова мова є окремим (самостійним) функціональним стилем наукового спілкування, чітко протиставленням іншим функціональним стилям (в основному, мовно-битовому та белетристичному – стилю художньої літератури) [Гвишиани 1986, с. 49]. В. Лейчик визначає термін як «мовний знак, який позначає спеціальне поняття в конкретній системі понять» [Лейчик 2007, с. 22].

Велика кількість наукових робіт надає визначення поняття «термін». Наведемо кілька з них. Б. М. Головін вказує, що термін – це «найбільш інформативна одиниця конкретного знака, точний носій інформації про наукове поняття» [Головін 1979, с. 112].

О. О. Реформатський визначає термін, як спеціальне слово, «обмежене своїм особливим призначенням та статусом; слово, що тяжіє до однозначності, чіткості та розумності при вираженні понять та називанні речей» [Реформатський 1996, с. 115].

О. Д. Пономарів, наприклад, дає таке визначення: «Термін — це одиниця історично сформованої термінологічної системи, що визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови й підпорядковується її законам» [Пономарів 2000, с. 91].

В. П. Даниленко вважає, що «термінами називаються спеціальні поняття, які виникають не в ужитку, а у відповідних областях наукової і практичної діяльності» [Даниленко 1977, с. 14].

Термін - це лексична одиниця, що функціонує в науковому тексті як мінімальний носій наукового знання, а також як номінальна елементарна номінативна одиниця - знак, за якою на основі домовленості закріплено наукове поняття, обмежене визначенням, так тлумачить поняття терміна Д. Р. Хайрутдінов [Хайрутдінов 2009, с. 24]. В визначенні терміна серед науковців існує різний підхід щодо основи його формування. Так, Г. О. Винокур вважає, що термін не є особливим, відокремленим від інших словом, а надає слову особливу функцію «Особлива функція, в якій слово виступає як термін, це функція називання» [Винокур 1939, с. 5-6],

В. П. Даниленко вважає, що «термінами називаються спеціальні поняття, які виникають не в ужитку, а у відповідних областях наукової і практичної діяльності» [Даниленко 1977, с. 14], за його думкою термін формується на основі мови науково-практичної роботи. Інші мовознавці звертають увагу на те, що термін формується на основі співвідношення наукового знаку, об'єкта у системі понять певної галузі. Серед них Т. Р. Кияк, який визначає «Терміни позначають глибокі наукові поняття, на відміну від звичайних слів, які позначають повсякденні, примітивні поняття» [Кияк 1989, с. 28].

Термін постійно змінюється, доповнюється новими поняттями та динамічно розвивається. За думкою Т. С. Пристайко, співвіднесеність у сфері наукової мови зі спеціальним (науковим, технічним, виробничим) поняттям чи об'єктом спостерігається в номінативних одиницях трьох класів: термінах, професіоналізмах і номенклатурних знаках [Пристайко 1996, с. 38]. В останні десятиріччя в термінознавстві утвердились такі позначення основних підкласів термінів: прототерміни, передтерміни, терміноїди та псевдотерміни. Цю класифікацію термінів запропоновано у працях А. Д. Хаютіна, В. М. Лейчика, С. В. Гриньова. Терміноїди позначають недостатньо сформовані поняття, псевдотерміни називають хибні поняття, що не відповідають дійсності. Передтерміни використовуються для найменувань новосформованих понять. Прототерміни - це спеціальні лексеми, які виникли

й використовувалися перед виникненням наук, і тому називають не поняття, а спеціальні уявлення [цит. за Павлова 2008, с. 50]. Таким чином, багато базових термінів в старих термінологіях колись були просто термінами і зберегли низку своїх рис - використання для мотивації випадкових, поверхових ознак [Гринев-Гриневич та інш. 2005, с. 87].

Термін характеризують як чітке, лаконічне та точне поняття, що безумовно позначає науково-практичну діяльність. Термін є неодмінною частиною мови, виражається словами або словосполученнями та формується за законами та правилами мови. Термін не розтвориться в різноманітті слів, а з його притаманністю до чіткості та точності, стає структурною, елементарною одиницею термінологічної системи, яка об'єднує велику кількість понять та визначень притаманних різним галузям науки та культури пов'язаних одне з одним на поняттєвому лексико-семантичному, словотвірному та граматичному рівнях .

Кожна термінологія складається з декількох співвіднесених між собою терміносистем. **Терміносистема** - це складне ціле, що включає позначення різним способом взаємопов'язаних на лінгвістичному рівні наукових та професійних понять однієї певної області знання. Будь-яка термінологічна система, як сукупність взаємопов'язаних слів та словосполучень, знаходиться як під впливом лексики загальнолітературної мови, так і під впливом системи наукових понять [Сергєвніна 1973, с. 66].

О. О. Реформатський писав з цього приводу: «термінологія це чергова підсистема загальної лексичної системи даної мови, і притому підсистема найбільш доступна для огляду та обчислення» [Реформатський 1961, с. 122]. Розмежування понять «термінологія» та «номенклатура» приймається в сучасному світі. Як вважає Г. О. Винокур, «... на відміну від термінології, під номенклатурою слід розуміти систему цілком абстрактних та умовних символів, єдине призначення якої полягає в тому, щоб дати максимально зручні з практичної точки зору засоби для позначення предметів, речей, без

прямого відношення до потреб теоретичної думки, що оперує цими речами» [Винокур 1939, с. 8].

А. І. Моїсеєв вважає, що «Протиставлення термінів і номенів нагадує старе протиставлення термінів та слів: терміни - не слова, номени - не терміни. Але перше протиставлення, здається, вже подолане: терміни - все-таки слова (а також номінативні словосполучення); може бути подоланим і друге протиставлення: номени - все-таки терміни, різновид термінів; терміни, в яких предметне значення переважає над понятійним» [Моїсеєв 1970, с. 245]. Цю думку поділяють і розвивають Б. М. Головін і Р. Ю. Кобрин. Вони розмежовують уже 3 типи номінативних одиниць: номенклатурні слова, виробничо-технічні терміни й наукові терміни, хоча визначають деяку умовність їх розмежування. Номенклатурні слова, виражають одиничні поняття, які містять відомості лише про один предмет дійсності й реалізують предметні зв'язки [Головін, Кобрин 1987, с. 17]. Отже, номенклатурні слова мають більш точні і лаконічні значення ніж терміни, тобто вони визначають систему позначень, в якій поняття про одиничні предмети належать до однорідного ряду.

Що стосується розмежування понять «терміни» - «професійна лексика», слід зазначити, що деякі дослідники, в якості характеристики, що відрізняє професійну лексику від термінології, називають більшу образність професійної лексики (обумовлену метафоричністю прийнятих в ній позначень) [Степанова, Чернишева 1962, с. 5].

Професіоналізм - це напівофіційні слова чи слова сполуки, які найчастіше поширені в розмовному мовленні серед людей певної професії, спеціальності, але, по суті, не є строгими науковими позначеннями понять [Павлова 2008, с. 51]. Між професіоналізмами та термінами існує ряд відмінностей:

- професіоналізми більше або менше відхиленні від норми професійного вживання на відмінну від термінів, в яких чітка відповідність нормі професійного вживання;

- професіоналізми обмежені в використанні розмовним стилем, терміни, навпаки, необмежені розмовним стилем.

Для професіоналізмів характерна присутність емоційно - експресивних конотацій та образності, в термінах ми спостерігаємо відсутність емоційно-експресивних конотацій та образності. Така характеристика професійної лексики робить дуже правдоподібною гіпотезу про те, що вона є частиною професійного просторіччя, або проміжного між професійним просторіччям та власне термінологією лексичного класу [Шелов 1984, с. 78-84]. Кожна терміносистема складається з великої кількості взаємопов'язаних або співвіднесених одне з одним елементів – мовних одиниць (термінів). Термінами можуть виступати як окремі слова, так і непередикативні словосполучення практично з необмеженою кількістю компонентів. Але елементи в системі нерівноцінні. Дослідники Б. Рассел [Рассел 1957, с. 277], та О. С. Макшеєва [Макшеєва 1971, с. 406] виділяють терміни базисні, або основні, та похідні, або вивідні.

Незважаючи на спільність функцій - позначення спеціальних понять, кожний термін в системі відрізняється від інших її елементів своїм матеріальним складом, що свідчить про неоднорідність системи. Позначені термінами предмети та явища об'єктивної реальності та поняття про них взаємопов'язані та співвіднесені між собою різними способами, отже, і між мовними елементами, що їх позначають, також повинні бути певні зв'язки та відношення. Через поняття зв'язку конкретизується поняття цілісності терміносистеми, тобто такої її властивості, яка виникає в результаті взаємодії елементів системи, при цьому кожний елемент системи знаходиться в залежності від свого місця та функції в даній системі.

Системність в термінології може бути встановлена як на основі екстралінгвістичних факторів, тобто на рівні об'єктивної дійсності та на рівні понять, так і на основі аналізу внутрішньо лінгвістичних факторів, тобто на рівні слів. Таким чином, термінологія як сукупність понять –

це «слуга двох хазяїв»: системи лексики та системи наукових понять [Реформатський 1968, с. 122].

Слід відзначити, що в лінгвістичній літературі поряд з поняттями «система» та «структура» зустрічається термін «поле», що вживається авторами в різних, часто протилежних значеннях. Так, одні вважають полем і сукупність понять і сукупність слів, що ці поняття позначають, інші вважають термінополе системним утворенням плану змісту, якому в плані вираження відповідають терміносистеми, в третіх - це система зв'язків між термінами, а в деяких випадках навіть сукупність прийомів та принципів опису явищ мови; деякі автори [Шелов 1984, с. 44-48] термінологічним полем називають сукупність всіх термінів певної області знання [Реформатський 1961, с. 67].

Слідом за М. І. Черемисиною ми вважаємо, що в термінологічних, лінгвістичних, а можливо і взагалі в семіотичних дослідженнях системність об'єкту може та повинна постулюватися. У відповідності з цим постулатом завдання конкретних досліджень та термінологічної теорії, що на їх базі формується, повинна полягати в розкритті властивостей цих систем [Черемисина 1971, с. 372]. Серед основних системних принципів необхідно виділити цілісність (принципова незвідність властивостей системи до суми властивостей складових її елементів та не виводимість з останніх властивостей цілого), структурність (можливість опису системи через встановлення її структури), взаємозалежність системи та середи, ієрархічність (кожний компонент системи може розглядатися як система), багато чисельність опису кожної системи.

Терміни можуть позначати як поняття винятково загальні, тобто родові, так і пов'язані з ними менш загальні, тобто видові. Співвіднесеність термінів, що позначають родові та видові поняття, підводить ще до однієї ознаки системи ієрархічності, тобто підпорядкованості більш загальних елементів менш загальним в системі.

Мовні зв'язки термінів в терміносистемі слід підрозділяти на внутрішні та зовнішні. Поняття зовнішнього зв'язку містить в собі зв'язок членів даної терміносистеми з загальноповживаною лексикою та елементами інших терміносистем. Зв'язок з загальноповживаною лексикою виражається перш за все у використанні для побудови похідних термінів та термінованих словосполучень, слів не термінологічного характеру, а також і в однотипності слово- та формотворення, оскільки більшість термінів утворено по загально мовчій словотворчим моделям та моделям словосполучень, а також по характерним для загальноповживаної лексики типам формотворення. Внутрішні зв'язки термінів можуть бути двох типів: парадигматичні та синтагматичні. Парадигматичні зв'язки термінів виражаються в наявності (хоча і небажаний) синонімічних рядів, явищ полісемії та антонімічних пар, оскільки полісемічні та синонімічні зв'язки та антонімічні опозиції є найбільш характерними рисами лексико-семантичної парадигматики і водночас не далекі для термінології.

Терміни функціонують в мові не ізольовано, а в контексті, тобто в лінійному ряду з іншими мовними одиницями, вони мають валентність та дистрибуцію, що і утворює поняття синтагматичного зв'язку. Системний підхід в термінології представляється найбільш доцільним та бажаним: термінології різних мов зіставляти в цілому доволі важко в силу мовних особливостей кожної з них. Виділення мікросистем та підсистем в структурі термінології значно спрощує та одночасно поглиблює проведення порівняльних досліджень. Окрім того, завдяки застосуванню принципів системного аналізу термінів представляється можливим розкрити всі типи зв'язків між термінами та їх складовими частинами і тим самим глибоко та всебічно проаналізувати й самі терміни [Сергєвніна 1973, с. 68]. Термін є вагомою частиною лексики. Формування термінів постійний та безупинний процес що відображає розвиток галузей науки і мистецтва та новоутворення нових. Терміни народжуються в професійної діяльності людини та закріплюються для використання в побуті.

Термін характеризують як чітке, лаконічне та точне поняття, що безумовно позначає науково-практичну діяльність. Термін є структурною, елементарною одиницею термінологічної системи, яка об'єднує велику кількість понять та визначень притаманних різним галузям науки та культури. Кожна термінологія складається з декількох співвіднесених між собою терміносистем. Разом з термінами «структура» та «система» використовується термін «поле»: поле і сукупність понять і сукупність слів, що ці поняття позначають. «Поле» - системне утворення плану змісту, якому в плані вираження відповідають терміносистеми, також, це система зв'язків між термінами, а в деяких випадках навіть сукупність прийомів та принципів опису явищ мови; деякі автори [Реформатський 1961, с. 44-48] термінологічним полем називають сукупність всіх термінів певної області знання.

1.2 Загальні характеристики терміну

Головною одиницею термінології (найменшою її складовою частиною) є слово. Тому концепція слова-терміна посідає в термінознавстві найважливіше місце. Термін має свої відокремлені від інших слів характеристики, це зафіксоване у словнику визначення поняття, однозначність у межах певної термінологічної системи, точність без залежності від контексту, відсутність синонімів в межах однієї терміносистеми, лаконічний у плані вираження, піддається системній класифікації стилістично нейтральний.

Термінологія виконує такі основні функції - позначає наукові поняття і задовольняє потреби спілкування фахівців - за умови, якщо вона є загальноприйнята, унормована, відповідатиме вимогам до термінів.

Щоб термін легко прижився і міг повноцінно існувати, він повинен бути вдалим, зокрема «зручний і морфологічно придатний до легкого створення від нього похідної та зложеної термінології» [Шелудько 1928, с. 11].

Тадей Секунда дає наступні ознаки терміну:

- а) легкозрозумність;
- б) точність;
- в) недвозначність;
- г) гнучкість (здатність легко творити похідні слова);
- д) доброзвучність [Секунда 1930, с. 12].

Д. С. Лотте до ознак вдалого терміну зараховує стислість, однозначність, вмотивованість, простоту, погодження з іншими одиницями, які є в терміносистемі (системність), надаючи перевагу національному терміну перед іншомовними [Лотте 1961, с. 7, 57]. Ще декілька немаловажних ознак додає О. О. Реформатський, це специфікованість - охоплення суттєвих ознак поняття: функції (зона провідності), призначення (вимірювач струму), видової специфіки на тлі родового означення (азотна кислота), іноді складу (високовуглецева сталь), матеріалу (мідний контакт) та положення в ряду подібних термінів (ртутна лампа). По-друге, важливим для терміна є пов'язаність у системі, де помітну роль відіграють родо-видові (гіпо-гіперонімічні) відношення: наприклад, у назві якої машини має бути відображена її належність до класу машин (машина холодильна). Утім, тут доцільніше використовувати вже згаданий термін «системність». Третьою ознакою є субстантивність - обмежене використання у складених термінах прийменникових описових конструкцій [Реформатський 1986, с. 186-187]. Натомість такі ознаки терміна, як номінативність (називання поняття) і дефінітивність (наявність означення), що їх вважають додатковими [Табанакова 2001, с. 29], є необхідними атрибутами кожного терміна.

Вдалий термін має бути структурним елементом мови, відповідати її прописним нормам і тенденціям розвитку. тому варто виокремити ще одну

важливу ознаку - органічність. у межах якої реалізується також і вимога переважання національних термінів. [Вакуленко 2015, с. 32].

Ірина Качан зазначає «чітка дефініція терміна - необхідна умова того, щоб термін став компонентом певної термінологічної системи» [Качан 2009, с. 32].

Терміни крім власних відокремлених ознак мають низку спільних властивостей з загальноживаними словами і номенами. Тому з'являється потреба в вирізненні, але відсутні формальні ознаки, за якими б здійснювалося відповідне розрізнення. У контексті проблеми розмежування термінів і нетермінів доцільно враховувати й те, що назагал усі терміни можна поділити на дві групи :

а) ті, що первісно утворені у процесі найменування нового явища дійсності, співвідносного з поняттям певної галузі, або взяті з іншої галузевої терміносистеми;

б) ті, що виникли у процесі трансформації семантики загальноживаного слова. Відтак одиницями першої групи є власне терміни, другої - термінологічні слова [Вакуленко 2015, с. 36].

О. О. Реформатський дуже вірно помітив: «Але ж лінгвістично це ціла проблема - загальноживане слово і термін...» [Реформатський 1968, с. 113]. Обґрунтовуючи протиставлення термін - загальноживане слово, необхідно визначити слово як одиницю мови та показати його значення. Щоб бути «Включеними» в семантичну систему мови, і предмет, і поняття (загальне уявлення) мають бути названими, тобто їм повинно відповідати слово - ім'я (або словосполучення - ім'я).

Матеріальна, фізична сторона слова (звучання та буквене зображення) впливають на наш мозок подібно всім іншим фізичним подразникам - сигналам (наприклад, грім, дзвінок будильника). У мозку формується образ, зображення звукової, фізичної сторони слова. Це зображення поступово зв'язується з зображенням позначеного цим словом предмета (дії, якості, складного явища тощо). В результаті виробляються міцні умовно-

рефлекторні зв'язки між зображеннями предмета та відповідної йому матеріальної, фізичної сторони слова. Кожен раз, коли мозок людини сприймає вплив предмета (або сприймає цей предмет), в ньому виникає відповідний словесний образ. Цей нервово - мозковий, психофізіологічний зв'язок між зображенням слова і предмета можна назвати значенням слова. Через слово, на базі його значення, мислення людини отримує можливість виділяти загальне в окремому та формувати узагальнені, а потім і абстрактні зображення предметного світу - загальні уявлення та поняття. Якщо значення слова – це зв'язок, що виник та діє у свідомості, зв'язок двох зображень - зображення фізичної сторони слова та зображення предмету (дії, якості, складного явища), то стають зрозумілими відношення, в які слово включене в мові та в процесі його застосування: денотативне (слово – предмет), сигніфікативне (слово-поняття), структурне (слово - інше слово).

Говорячи про поняттєвий зміст термінів та загальноживаних слів слід зазначити, що термін будь-якої області знання виражає спеціальне, професійне поняття (наукове, технічне, соціально-культурне), якщо він вживається в умовах спеціальної професійної комунікації: в письмових текстах або усній мові спеціалістів. Функціонуючи в художніх творах або в умовах повсякденного спілкування, термін виражає побутові поняття, або загальні представлення; причому межа між побутовим поняттям та загальним представленням дуже умовна. Відношення між значенням слова та поняттям або представленням, яке виражає слово, складні та не мають в сучасній лінгвістиці та логіці однозначного тлумачення [Головин , Кобрин 1987, с. 51].

Розглядаючи значення терміну та загальноживаного слова, можна перерахувати наступні особливості. Значення слова-терміна співвідносить його перш за все не з окремим предметом, а з їх класом, рядом, типом; значення слова-нетерміна співвідносить його перш за все з конкретною річчю, предметом, властивістю, процесом тощо, хоча в певних контекстах слово-нетермін співвідноситься з поняттям або загальним уявленням.

Значення слова-терміна співвідносить його з професійним науковим і технічним поняттям; значення слова-нетерміна співвідносить його не тільки з побутовим поняттям або загальним представленням, але і з емоцією, вольовим імпульсом, естетичним переживанням. Значення слова-терміна співвідносить його з потребою дефініювання; значення слова-нетерміна такої співвіднесеності не має, хоча дефініювання і допускає. Значення слова-терміна може підніматися на вищі ступені абстрагованості від дійсності і навіть поривати зв'язки з нею; значення слова-нетерміна, як правило, залишається на нижчих рівнях абстрагованості від дійсності. Значення слова-терміна допускає формування індивідуальних, властивих окремим вченим понять; значення слова-нетерміна, як правило, перешкоджає виникненню таких понять, значення слова-нетерміна колективне, а не особистісне (особистісним може стати вживання слова). Значення слова-терміна співвіднесене з певною професійною діяльністю і тому потребує освоєння в сфері цієї професії; значення слова-нетерміна співвіднесене з непрофесійними потребами людського спілкування і тому засвоюється поза рамками професійного відношення до дійсності. Іншими словами: освоєння термінології, в особливості наукової, потребує спеціального навчання; освоєння повсякденно вживаної лексики такого навчання не потребує [Головин, Кобрин 1987, с. 40].

Отже, термінологія будь-якої мови складається на основі загальнонародної мови в результаті звуження спеціалізації слова. Слова терміни відрізняються від слів-нетермінів тим, що своїм об'єктним значенням слово-термін направляє нашу увагу на кожний, будь-який, усілякий предмет одного і того ж ряду, класу; слово-нетермін готове направити нашу увагу на окремий, єдиний, «цей» предмет в їх ряду. Терміни співвідносяться з професійним технічним або науковим поняттям, мають потребу дефініювання та зрозумілі лише певному колу людей, що зайняті в даній сфері. Значення ж слова-нетерміна колективне та не потребує спеціального навчання для його освоєння.

Термін має свої відокремлені від інших слів характеристики:

- зафіксоване у словнику визначення поняття;
- однозначність у межах певної термінологічної системи;
- точність без залежності від контексту;
- відсутність синонімів в межах однієї терміносистеми;
- лаконічний у плані вираження;
- піддається системній класифікації;
- стилістично нейтральний.

1.3 Особливості перекладу англомовної термінології українською мовою

Однією із найскладніших проблем є переклад термінів з англійської мови на українську. Дослідження особливостей перекладу науково-технічної документації дає можливість удосконалити процес вивчення фахової термінології загалом, укладання довідників та словників термінів. Юлія Дев'ятко визначила низку принципів настанов стратегій перекладача. Перший принцип, це глибоке розуміння суті оригінального тексту, що може виконати досконалий переклад. Другий принцип, що передбачає перекладання змісту, а не букву оригіналу [Дев'ятко 2018, с.10].

Мова науково-технічних текстів має характерні властивості, що пов'язано з певною термінологією та граматичними особливостями. В текстах багато використовується спеціальних термінів та аббревіатур. Г. Грицик та О. Ключник вважають, що терміни та термінологічні сполучення насичують тексти науково-технічної літератури. За їх словами, саме це є найхарактернішою лексичною особливістю таких текстів. Причинами виникнення труднощів під час науково-технічних текстів є саме терміни [Грицик , Ключник 2013]. Переклад може бути прямим (дуже

точним) з використанням тлумачення, за допомогою синонімів. Також можна використовувати транслітерацію, коли словозвучання передається засобами іншої графічної системи.

Переосмислення значень загальноживаних слів під впливом термінології відбувається внаслідок використання мовних одиниць в актах непрямой і опосередкованої вторинної номінації. Як зазначає Карабан В. І., граматичні проблеми науково-технічного перекладу може бути наступним:

1. Одне й те ж граматичне явище залежно від конкретного лексичного вираження може перекладатися різними способами, тому поділ складних випадків перекладу на граматичні та лексичні явища - досить умовний.

2. Мова науково-технічної літератури відрізняється від розмовної мови або мови художньої літератури. Однією з найпомітніших граматичних особливостей науково-технічних текстів є велика кількість різного роду поширених складних речень, що вживаються для передачі типових для наукового викладу логічних відношень між об'єктами, діями, подіями та фактами.

3. Між науково-технічними текстами, написаними різними мовами, також існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами і традиціями письмового наукового мовлення. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та неособові форми дієслів, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції, особові займенники першої особи однини та одночлени інфінітиви і номінативні речення тощо. Так, в українській мові відсутні неозначений та означений артиклі, що вживаються в англійській мові не тільки як певні означення, а сигналізують про особливості розподілу інформації у англійському реченні.

4. Англійська і українська мови належать не тільки до різних гілок індоєвропейської родини мов (перша - до германської, друга - до слов'янської), а й до різних структурних типів мов: перша - переважно

аналітична мова, де граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, а друга - флективна мова. де граматичні значення й відношення передаються за допомогою зв'язаних граматичних морфем - флексій. так, в українській мові немає артиклів, герундія, часових форм дієслова груп *Continuous*, *Perfect*, складних підметових та додаткових інфінітивних конструкцій, а в англійській мові немає дієприслівників, категорії роду іменників і прикметників тощо [Карабан 2004, с. 13-17].

В світі тематики даної роботи ми будемо розглядати особливості перекладу на прикладі перекладу з англійської мови медичних термінів українською мовою. Як зазначає Vincent Montalt, у медичній термінології в розрізі перекладацької діяльності дві тенденції:

- тяжіння до стандартування (термінологія “in vitro”)
- тяжіння до варіативності й синонімії (термінологія “in vivo”)

[Vincent Montalt 2014, с. 46].

Взявши як приклад медичну галузь та особливості перекладу з англійської мови на українську. треба зауважити, що однією з найбільш продуктивних сфер лексики сучасної медицини є вживання епонімів, тобто позначення явища (наприклад, хвороби), за іменем людини, яка вперше виявила або описала її, наприклад хвороба Боткіна, хвороба Паркінсона - *Botkin disease*, *Parkinson disease*.

Найбільш продуктивною моделлю є двокомпонентні термінологічні сполучення. що складаються з імені власного і прозивного, наприклад синдром Стівенса-Джонсона - *Stevens-Johnson syndrome* .

Особливостями перекладу як приклад медичних термінів факт використання в англійській мові медичних термінів загальнонаукових слів (*documented*, *recommend*) та загальноживаних, таких як прийменники (*during*, *without*, *through*), займенник (*both*) дієслова (*can*, *affect*, *spent*, *assess*, *to be*, *reduce*).

Продуктивними для утворення найменувань є суфікси:

-er,-or,-an застосовуються для іменників, що позначають фахівців
doctor, physician;

-ist, -ant вживаються для утворення іменників, що позначають фахівців
chemist, pharmacist;

-ing, -ment вживаються для позначення процесів наприклад; *swelling, treatment;*

-ion, -ance,-ence, -ship,-hood, -ure,-ness позначають абстрактні явища, дії, стану *medication, pressure, experience.*

Двокомпонентні терміни-словосполучення представлені в медичній термінології двома різновидами:

а) субстантивно-субстантивні, хмаринка рогівки - *iris corneal;*

б) субстантивно-ад'єктивні, кров'яне депо - *blood depot.*

Для відтворення адекватності та еквівалентності англійського перекладу медичних термінів українською мовою слід вживати наступні засоби:

Конкретизація. Застосовується в перекладі слів з широким значенням, наприклад, *other ingredients* - допоміжні речовини, *in human milk* - з молоком матері. В цих прикладах *other and human* являються словами загального ужитку, але при перекладі вони зазнають лексичної трансформації конкретизації, *other* - допоміжні, *human* - матері.

Preparing slides using venous blood collected from venipuncture.

Підготовка мазків. використовуючи венозну кров. отриману під час венепункції.

Identify the slide using a soft pencil, write the patient initials and collection date on the frosted end of the slides.

Підпишіть мазок: використовуючи м'який олівець, напишіть на матовій поверхні скла ініціали пацієнта та дату забору.

Калькування. Переклад медичних термінів українською мовою автентично до звучання терміну англійською мовою.

Gram-positive cocci - грам-позитивні коки.

Транскрибування. Використовується під час перекладу медичних термінологічних скорочень, коли українською перекладається слово, а потім утворюється скорочення вже від українського позначення. Наприклад: *nonsteroidal anti-inflammatory drug NSAID* - нестероїдні протизапальні засоби НПЗЗ.

Антонімічний переклад. Вживається для заміни позитивної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки. негативної на стверджувальну. Наприклад:

Taking any of these medicines with an NSAID - не вживайте жодного з цих препаратів, щоб не спричинити;

out of the reach of children - у недоступному для дітей місці.

Транслітерація. Цей вид перекладу вживається при перекладі власних імен. Фонетичні і графічні системи мов значно відрізняються одна від одної, передача форми слова мови оригіналу мовою перекладу завжди дещо умовна. Наприклад: *Coombs` test* -тест Кумбса.

Основний переклад. Використовується. коли термінологічна одиниця не має україномовному еквіваленту, і навіть не запозичена за допомогою калькування або транскрибування, наприклад:

titanium dioxide - опаспрей білий.

Граматичні перетворення. Вживається зі зміною синтаксичних структур при перекладі. наприклад: *a nursing mother* - матері, що годують груддю - синтаксична трансформація, іменник з прикметником замінено складнопідрядним реченням [Снітовська 2017, с. 112-114].

Розглянемо ще декілька прикладів:

а) перестановка та заміна пасивного стану активним:

Nitrogenous waste products of the metabolism (creatinine, urea, uric acid) are excreted through the kidneys. Нирками **виділяються** продукти метаболізму. що містять неорганічні сполуки азоту (креатинин, сечовина, сечова кислота);

б) членування речення:

Healthcare workers routinely face job-related hazards that range from needle-stick injuries and latex allergy to back injuries, violence and stress. **Медичні працівники постійно ризикують своїм здоров'ям.** Спектр факторів ризику широкий - від уколу **інфікованою** голкою та **розвитку алергічної реакції** на латекс до травм спини **фізичного** насилля та стресу.

в) заміна частин мови:

The above-cited vaccine preparations, though specific and having been prepared on the basis of inactivated and attenuated herpes virus strains, are not all suitable for treating humans. **Препарати вакцини, що згадані вище,** хоча й є специфічними та виготовлені на основі інактивованих та Ослаблених штаммах вірусу гепатиту, не всі підходять для лікування людей [Хацер 2013, с. 153].

Метод лексичних додавань. Вживається при перекладі на українську мову, коли треба додати декілька слів, щоб розкрити та показати зміст речення. Наприклад: *For these reasons, descriptive texts are provided for specific elements when deviations are clinically significant.*

З цих причин, якщо відхилення від нормального рівня мають клінічну значущість. до результатів аналізу для певних елементів додається описова частина [Ключник , Грицик 2013].

Як зазначає В. Н. Комісаров, конкретна стратегія перекладача й технічні прийоми його праці. чималим чином залежать від співвідношення мови оригіналу та мови перекладу, від типу самого тексту й від характеру конкретного перекладацького завдання [Комісаров 1990, с. 195]. Однією із найскладніших проблем є переклад термінів з англійської мови на українську. Дослідження особливостей перекладу науково-технічної документації дає можливість удосконалити процес вивчення фахової термінології загалом, укладання довідників та словників термінів.

Для відтворення адекватності та еквівалентності англійського перекладу медичних термінів українською мовою слід вживати наступні засоби: конкретизація, калькування, транскрибування, антонімічний

переклад, транслітерація, Фонетичні і графічні системи мов значно відрізняються одна від одної, передача форми слова мови оригіналу мовою перекладу завжди дещо умовна, для вирішення цих проблем використовують основний переклад, граматичні перетворення, метод лексичних додавань.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Термін є ваговою частиною лексики. Формування термінів постійний та безупинний процес що відображає розвиток галузей науки і мистецтва та новоутворення нових. Терміни народжуються в професійної діяльності людини та закріплюються для використання в побуті. Саме виникнення термінів збагачує сучасну мову новими поняттями та словами, словосполученнями.

Термін характеризують як чітке, лаконічне та точне поняття, що безумовно позначає науково-практичну діяльність. Термін є невіддільною частиною мови, виражається словами або словосполученнями та формується за законами та правилами мови. Термін, з його притаманності до чіткості та точності, стає структурною, елементарною одиницею термінологічної системи, яка об'єднує велику кількість понять та визначень притаманних різним галузям науки та культури пов'язаних одне з одним на поняттєвому лексико-семантичному, словотвірному та граматичному рівнях

Кожна термінологія складається з декількох співвіднесених між собою терміносистем. Терміносистема — це складне ціле, що включає позначення різним способом взаємопов'язаних на лінгвістичному рівні наукових та професійних понять однієї певної області знання. Кожна термінологія складається з декількох співвіднесених між собою терміносистем.

Термін має свої відокремлені від інших слів характеристики:

- зафіксоване у словнику визначення поняття;
- однозначність у межах певної термінологічної системи;
- точність без залежності від контексту;
- відсутність синонімів в межах однієї терміносистеми;
- лаконічний у плані вираження;

- піддається системній класифікації;
- стилістично нейтральний.

Однією із найскладніших проблем є переклад термінів з англійської мови на українську. Дослідження особливостей перекладу науково-технічної документації дає можливість удосконалити процес вивчення фахової термінології загалом, укладання довідників та словників термінів.

Для відтворення адекватності та еквівалентності англійського перекладу медичних термінів українською мовою слід вживати наступні засоби:

Конкретизація. Застосовується в перекладі слів з широким значенням.

Калькування. Переклад медичних термінів українською мовою автентично до звучання терміну англійською мовою.

Транскрибування. Використовується під час перекладу медичних термінологічних скорочень, коли українською перекладається слово, а потім утворюється скорочення вже від українського позначення.

Антонімічний переклад. Вживається для заміни позитивної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки, негативної на стверджувальну.

Транслітерація. Цей вид перекладу вживається при перекладі власних імен. Фонетичні і графічні системи мов значно відрізняються одна від одної, передача форми слова мови оригіналу мовою перекладу завжди дещо умовна.

Основний переклад. Використовується, коли термінологічна одиниця не має україномовного еквіваленту, і навіть не запозичена за допомогою калькування або транскрибування.

Грамматичні перетворення. Вживається зі зміною синтаксичних структур при перекладі

Метод лексичних додавань. Вживається при перекладі на українську мову, коли треба додати декілька слів, щоб розкрити та показати зміст речення.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

2.1 Структурна класифікація англомовних медичних термінів

Сучасна англійська термінологія неоднорідна за своїм складом та походженням. Все це вимагає проведення дослідницької діяльності та класифікації термінологічної лексики. Медичні терміни постійно поповнюють лексико-семантичну систему мови відповідно до розвитку науково-технічного процесу в сфері медицини як в межах країни, так і в світових масштабах. Особливості розвитку медичної термінології є також міждисциплінарна взаємодія різних галузей науки. Так медицина знаходиться в тісній взаємодії з біологією біофізикою, біохімією, генетикою тощо. Вони формують вузькоспеціальні, міжгалузеві, загальнонаукові терміни. Медичний термін як лексична одиниця може бути у вигляді терміну-слово та терміну -словосполучення. Багато термінів має грецьке або латинське походження. Застріжна Л. В. класифікує медичні терміни на чотири типи:

1. Прості терміни /безафіксні/ - терміни, які складаються з лише одного слова: hormone –гормон

2. Похідні терміни /афіксні/ - терміни, створені за допомогою афіксів, суфіксів і префіксів:

- Суфіксальні: acidic – кислота
- Префіксально-суфіксальний: reactant – реагент
- Префіксальні: anemia - анемія

3. Складні терміни – терміни, що складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс: atherosclerosis – атеросклероз

4. Терміни – словосполучення – терміни, що складаються з кількох компонентів: *visual acuity* – гострота зору [Застріжна 2018, с. 90].

Практичну роботу по дослідженню особливостей структурної та семантичної характеристики медичних англомовних термінів було проведено на інформаційному матеріалі веб-сторінки Всесірної організації охорони здоров'я (джерело інформації позначено в списку джерел ілюстративного матеріалу). Статті присвячені питанням етіології, патогенезу, ранньої діагностики, лікуванню та профілактики таких захворювань як кір (*measles*), туберкульоз (*tuberculosis*), ревматичні хвороби серця (*rheumatic heart disease*), гепатіти (*hepatitis*).

2.1.1 Прості терміни. Прості медичні терміни широко використовуються в медичній сфері та становлять питому вагу медико-наукової термінології. Більшість простих термінів має грецьке або латинське походження. Так, наприклад терміни грецького походження *therapia*, *antibiotics* – зберігли своє первісне значення. Свою автентичну дефініцію зберігли й терміни латинського походження, наприклад *cancer*, *infection*, *vitamins*, *inflammation*. Розглянемо декілька прикладів простих медичних термінів в статті про наступне захворювання - кір з інформаційної сторінки Всесірної організації охорони здоров'я.

Measles is a highly contagious, serious disease caused by a virus. Before the introduction of measles vaccine in 1963 and widespread vaccination, major epidemics occurred approximately every 2–3 years and measles caused an estimated 2.6 million deaths each year.

В цьому прикладі об'єктом дослідження є прості медичні терміни: *Measles, vaccine, deaths, disease, contagious, virus, epidemics*, де простим медичним терміном (безафікським) є *Measles, vaccine, deaths, virus*, та прості медичні терміни (афікські) – *epidemics, vaccination, contagious*.

*The most serious complications include **blindness**, **encephalitis** (an **infection** that causes brain swelling), severe diarrhoea and related **dehydration**, ear infections, or severe respiratory infections such as **pneumonia**.*

В цьому випадку прості безафіксні терміни є **pneumonia**, афіксні прості терміни **blindness** (суфікс **-ness**), **encephalitis** (суфікс **-iti**), **infection** (суфікс **-ion**), **dehydration** (префікс **de-**).

*It is spread by **coughing** and **sneezing**, close personal contact or direct contact with infected nasal or throat secretions.*

Лексичні одиниці **coughing**, **sneezing** в цьому випадку є також прикладом простих термінів.

***Antibiotics** should be prescribed to treat eye and ear infections, and **pneumonia**.*

В цьому прикладі **Antibiotics** є лексичною мовною одиницею, яка має структуру простого терміну.

*The measles vaccine is often incorporated with **rubella** and/or **mumps** vaccines.*

Назви хвороб **rubella**, **mumps** мають структуру простого терміну з однією основою.

*...reduce estimated measles **mortality** by more than 95% from the 2000 estimate.*

*WHO continues to strengthen the global **laboratory** network to ensure timely diagnosis of measles and track international spread of the measles viruses*

В цьому прикладі лексичні одиниці **Laborator**, **mortality** представляють структуру простого афіксального медичного терміну.

Аналізуючи приклади з простими медичними термінами можна дійти висновку, що використання медичних термінів в структурі простих безафіксних та афіксних термінів широко представлено в науково-медичному дискурсі.

2.1.2 Складні англomовні медичні терміни. Складні медичні терміни складаються з двох слів, що з'єднані між собою через дефіс або разом.

I. В. Арнольд дає наступний поділ складних слів:

1. Складні слова, що утворюються з простих основ *earthquake*.
2. Складні слова, в яких принаймі один компонент є похідно основою *life-threatening*.
3. Складні слова, в яких принаймі один із компонентів є скороченою основою *evapotranspiration*.
4. Складні слова, в яких принаймі один з компонентів є складним словом *two-outlet heater* [Арнольд 1986, с. 72].

Розглянемо декілька прикладів медичного дискурсу зі структурними терміноелементами сфери медичної діяльності. Для цього розглянемо статтю Всесірної охорони здоров'я про туберкульоз:

In accordance with WHO guidelines, detection of MDR/RR-TB requires bacteriological confirmation of TB and testing for drug resistance using rapid molecular tests, culture methods or sequencing technologies.

Термін **guidelines** складається з двох іменникових основ **guide** та **lines**, та за дефініцією складного терміна є складним медичним терміном.

Розглянемо статтю про сепсис з інтернет-джерела Всесірної охорони здоров'я:

Prevention of infection in the community involves using effective hygiene practices, such as hand washing, and safe preparation of food, improving sanitation and water quality and availability, providing access to vaccines, particularly for those at high risk, as well as appropriate nutrition, including breastfeeding for newborns.

Лексична мовленева одиниця **breastfeeding** в своїй структурі має дві основи **breast** та **feeding**. Також, складний термін **newborns** складається з двох коренів **new** та **borns**. Оба медичні терміни за своєю структурою є складними.

*Early fluid resuscitation to improve volume status is also important in the initial phase of sepsis management. In addition, **vasopressors** may be required to improve and maintain tissue perfusion*

Наступний приклад складного медичного терміну – **vasopressors**, в своїй основі має два корені **vas** та **pressor**.

*Identifying and not underestimating the signs and symptoms listed above, along with the detection of some **biomarkers**(such as C reactive protein and procalcitonin), are crucial elements for early diagnosis of sepsis and the timely establishment of its appropriate clinical management.*

Термін **biomarkers** складається зі словотворчих елементів **bio** та **markers**.

Younger adolescents may additionally develop emotion-related physical symptoms such as stomach ache, headache or nausea.

Складний медичний термін ми бачимо в структурі лексичної мовленевої одиниці **headache**, що складається з двох основ **head** та **ache**.

Узагальнюючи наведені приклади зі складними медичними термінами у науково-популярному медичному дискурсі, треба зазначити, що складні медичні терміни відображають найактивніші лексичні процеси в мові та медичній галузі. Професійна медична термінологія використовує для утворення фахових термінів загальні способи та формати, що й для загальноживаних слів, відокремлюючи свій зміст в продуктивності саме медичної лексики.

2.1.3 Складені англomовні медичні терміни. Складені медичні терміни визначаються словами-словосполученнями та складаються з декількох компонентів. Двокомпонентні терміни-словосполучення найчастіше використовуються в медичній термінології.

Складені терміни медичної термінології представлені іменниками [N] та прикметниками [Adj.], що утворюють наступні моделі:

N+N

Measles vaccination resulted in a 73% drop in measles deaths between 2000 and 2018 worldwide.

Виділений складений термін *Measles vaccination* складається шляхом поєднання двох іменників *Measles* та *vaccination*.

Measles outbreaks can be particularly deadly in countries experiencing or recovering from a natural disaster or conflict

В цьому випадку дві іменні лексичні одиниці *Measles* та *outbreaks* утворюють складений медичний термін.

Наступна модель утворення складених медичних термінів може утворюватися за наступною схемою з використанням іменника та прикметника:

Adj.+N

The first sign of measles is usually a high fever, which begins about 10 to 12 days after exposure to the virus, and lasts 4 to 7 days. A runny nose, a cough, red and watery eyes, and small white spots inside the cheeks can develop in the initial stage. After several days, a rash erupts, usually on the face and upper neck.

В наведених прикладах складені медичні терміни *a high fever, a runny nose, red and watery eyes* утворені за допомогою іменників *fever, nose, eyes* та прикметника *high, runny, red and watery*.

No specific antiviral treatment exists for measles virus.

Утворення медичного терміну *antiviral treatment* відбувається складанням іменника *treatment* з прикметником *antiviral*. *корь*

Трикомпонентні моделі складених медичних термінів утворюються за наступними схемами:

Adj + N + N

...dehydration with WHO-recommended oral rehydration solution .корь

Медичний термін складається з прикметника *oral* та іменників *rehydration, solution*

Adj + Adj + N

The most serious complications include blindness, encephalitis (an infection that causes brain swelling), severe diarrhoea and related dehydration, ear infections, or severe respiratory infections such as pneumonia. корь

Висвітлений медичний термін *severe respiratory infections* утворюється прикметниками *severe, respiratory* та іменника *infections*.

Unvaccinated young children are at highest risk of measles and its complications, including death. Unvaccinated pregnant women are also at risk. Any non-immune person (who has not been vaccinated or was vaccinated but did not develop immunity) can become infected. корь

Unvaccinated young children складений медичний термін складається з прикметників *unvaccinated, young* та іменника *children*.

Багатокомпонентні складені медичні терміни утворюються більш ніж трьох компонентів за наступними моделями:

Adj + Adj + Adj + N

WHO recommends the use of rapid molecular diagnostic tests as the initial diagnostic test in all persons with signs and symptoms of TB as they have high diagnostic accuracy and will lead to major improvements in the early detection of TB and drug-resistant TB.

Багатокомпонентний складений медичний термін утворюється з прикметників *rapid, molecular, diagnostic* та іменника *tests*.

Adj + N + Participle I + N

Even though the onset of sepsis can be acute and poses a short-term mortality burden, it can also be the cause of significant long-term morbidity requiring treatment and support. cencuc

Наступний багатокомпонентний складений медичний термін *long-term morbidity requiring treatment* утворюється з прикметника *long-term*, іменників *morbidity, treatment* та Participle I *requiring*.

Adj + Adj + N+ N

Rheumatic heart disease starts as a sore throat from a bacterium called Streptococcus pyogenes (group A streptococcus) which can pass easily from person to person in the same way as other upper respiratory tract infections.

В цьому прикладі *upper respiratory tract infections* утворюється з прикметників *upper, respiratory* та іменників *tract, infections*.

Adj + N + N+ N

In many rheumatic heart disease-endemic countries there is little or no access to life-saving heart valve surgery.

Складений медичний термін *life-saving heart valve surgery* складається з прикметника *life-saving* та іменників *heart, valve, surgery*.

У підрозділі було розглянуто способи утворення складених англомовних медичних термінів та наведено приклади їх використання в науковій медичній літературі, зокрема, в статтях Всесірної організації охорони здоров'я. Отриманий результат дослідження дозволив сформулювати наступні висновки.

Складені медичні терміни утворюються різними способами з використанням іменників та прикметників, ми розглянули наступні схеми утворення двокомпонентних термінів N+N, Adj.+N, трикомпонентних Adj + N + N, Adj + Adj + N, багатоконпонентних Adj + Adj + Adj +N, Adj + N + Participle I +N, Adj + Adj + N+ N, Adj + N + N+ N складених медичних термінів.

У відсотковому співвідношенні частка простих медичних термінів серед 322 медичних термінів склала 21% , складних термінів 3% , складених медичних термінів 76%. Ці дані наведені в таблиці 2.1 Лексичний аналіз англомовної медичної термінології. Найбільшою групою в цьому дослідженні стали складені медичні терміни (76%), а найменшу – складні (3%).

Діаграма 2.1
Лексичний аналіз
англомовної медичної термінології

2.2 Семантична класифікація англомовних медичних термінів

Структурна та семантична характеристика терміну взаємопов'язані, тому проведення семантичного аналізу медичної термінології не менш важливо ніж вивчення структурної характеристики терміну. Семантична класифікація необхідна для визначення цільового значення терміну. В цьому розділі представлено результат аналізу мовного матеріалу лінгвістичного дослідження, 322 медичних термінів (див. ДОДАТОК А), було

класифіковано за семантичними ознаками за наступними тематичними групами:

1. Терміни з визначенням анатомічного органу людини.
2. Терміни з визначенням назви хвороби.
3. Терміни з визначенням біологічної рідини тіла людини.
4. Терміни з визначенням ознак та симптомів хвороби.
5. Терміни з визначенням мікробіологічного збудника хвороби.
6. Терміни з визначенням імунологічних засад.
7. Терміни з визначенням епідеміологічних показників та шляхів розповсюдження інфекції.
8. Терміни з визначенням організації діяльності охорони здоров'я.
9. Терміни з визначенням лабораторно-діагностичної практики.
10. Терміни з визначенням маніпуляції та проведення медичних процедур.
11. Терміни з визначенням назв лікарських препаратів та тривалістю курсів медикаментозного лікування.

До першої групи семантичної класифікації належать наступні приклади:

*Tuberculosis (TB) is caused by bacteria (Mycobacterium tuberculosis) that most often affect **the lungs**.*

В даному прикладі медичний термін ***the lungs*** позначає легені – анатомічний орган організму людини.

Rheumatic fever symptoms can include:

- *fever*
- *painful joints especially **knees ankles, elbows and wrists**...*

В цьому прикладі ***knees*** – колени, ***ankles*** – щиколотки, ***elbows*** – лікті ***and wrists*** – зап'ястя терміни позначають анатомічні будови тіла людини будову тіла.

До другої групи відносяться терміни, що визначають назву хвороби:

Tuberculosis (TB) is caused by bacteria (Mycobacterium tuberculosis) that most often affect the lungs.

В даному реченні *Tuberculosis* є терміном, що означає назву хвороби – туберкульоз.

Rheumatic heart disease is the most commonly acquired heart disease in people under age 25.

Ревматичні хвороби серця – *Rheumatic heart disease* – англомовний медичний термін, що позначає назву хвороби серця.

Наступна група медичних термінів об'єднана семантичною характеристикою позначенням біологічних рідин людського організму.

Common symptoms of active lung TB are cough with sputum and blood at times, chest pains, weakness, weight loss, fever and night sweats.

Терміни *sputum* , *blood* є прикладами медичних термінів, що позначають біологічні рідини (мокрота, кров).

Наступний приклад представляє семантичну визначеність медичних термінів з ознаками та симптомами хвороби:

Common symptoms of active lung TB are cough with sputum and blood at times, chest pains, weakness, weight loss, fever and night sweats.

В даному випадку **chest pains, weakness, weight loss, fever and night sweats** позначають симптоми туберкульозу – біль в грудній порожнині, слабкість, втрата ваги, лихоманка та нічна пітливість.

Група медичних термінів, що об'єднані семантичним позначенням – назвою збудника хвороби, представлені наступним прикладом:

Tuberculosis (TB) is caused by *bacteria (Mycobacterium tuberculosis)* that most often affect the lungs.

В даному прикладі медичний термін *bacteria (Mycobacterium tuberculosis)* позначає збудника туберкульозу – мікобактерію туберкульозу.

Велика кількість медичних термінів пов'язана з імунологічним семантичним визначенням лексичних одиниць мовного матеріалу, що підтверджується наступними прикладами:

Measles vaccination resulted in a 73% drop in measles deaths between 2000 and 2018 worldwide.

В цьому прикладі *Measles vaccination* визначає вакцинацію проти кору.

Any non-immune person (who has not been vaccinated or was vaccinated but did not develop immunity) can become infected.

Термін *non-immune person* визначає дефініцію невакцинованої людини.

Наступна група термінів має семантичну характеристику – епідеміологічну дефініцію та пов'язана з епідеміологічними термінами та показниками епідеміологічного процесу:

Measles is caused by a virus in the paramyxovirus family and it is normally passed through direct contact and through the air.

Епідеміологічні шляхи розповсюдження інфекції через прямий контакт та через повітря в цьому прикладі визначені англомовними медичними термінами *passed through direct contac, through the air*.

Наступні медичні терміни об'єднані єдиною семантичною характеристикою– означення діяльності організації послуг з охорони здоров'я населення.

It is most frequently a serious complication of infection, particularly in low- and middle-income countries where it represents a major cause of maternal and neonatal morbidity and mortality.

Показник оцінки надання послуг з охорони здоров'я є показник материнської та дитячої захворюваності й смертності - *maternal and neonatal morbidity and mortality*.

Наступна група медичних термінів визначає терміни лабораторно-діагностичної діяльності. Розглянемо наступний приклад:

In accordance with WHO guidelines, detection of MDR/RR-TB requires bacteriological confirmation of TB and testing for drug resistance using rapid molecular tests, culture methods or sequencing technologies.

В цьому прикладі *bacteriological confirmation of TB, testing for drug resistance, rapid molecular tests, culture methods or sequencing technologies* визначають різні методи дослідження наявності збудника туберкульозу.

Позначення проведення медичних маніпуляцій та процедур об'єднує наступну групу медичних термінів:

The antibiotic treatment that is most effective in preventing further infection is benzathine penicillin G, which is given by intramuscular injection every 3-4 weeks over many years.

Медичний термін *intramuscular injection* визначає медичну маніпуляцію внутрішньом'язову ін'єкцію.

Терміни з визначенням назв лікарських препаратів та тривалістю курсів медикаментозного лікування представлені в наступному прикладі:

Multidrug-resistant tuberculosis (MDR-TB) is a form of TB caused by bacteria that do not respond to isoniazid and rifampicin...

Назви лікарських препаратів *isoniazid and rifampicin* є прикладом використання медичних термінів, що позначають назви лікарських препаратів.

Проаналізувавши лексико-семантичну характеристику медичних термінів було розроблено класифікацію лексичних одиниць медичної сфери за наступними групами:

1. Терміни з визначенням анатомічного органу людини
2. Терміни з визначенням назви хвороби
3. Терміни з визначенням біологічної рідини тіла людини
4. Терміни з визначенням ознак та симптомів хвороби
5. Терміни з визначенням мікробіологічного збудника хвороби
6. Терміни з визначенням імунологічних засад
7. Терміни з визначенням епідеміологічних показників та шляхів розповсюдження інфекції
8. Терміни з визначенням організації діяльності охорони здоров'я
9. Терміни з визначенням лабораторно-діагностичної практики

10. Терміни з визначенням маніпуляції та проведення медичних процедур

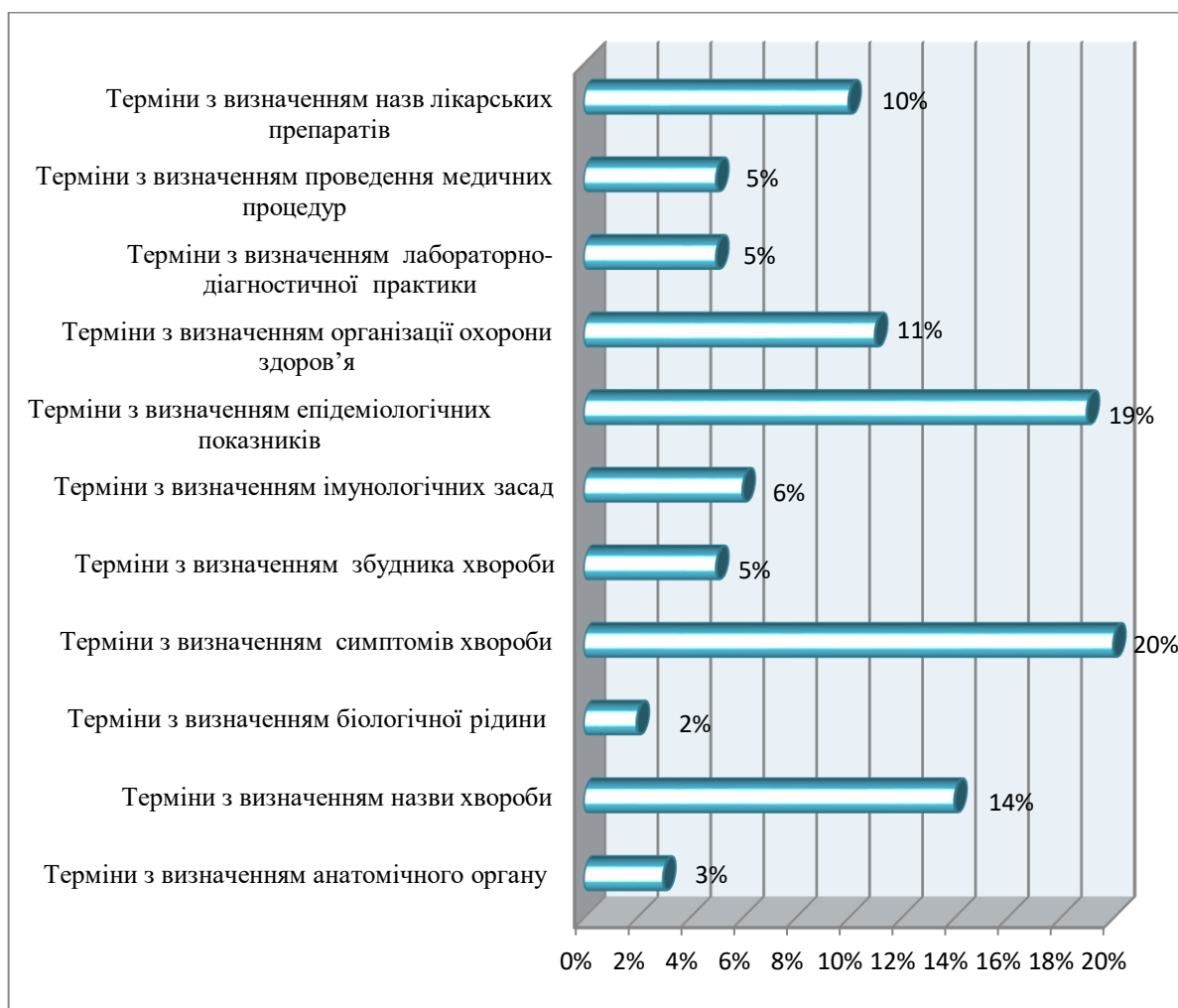
11. Терміни з визначенням назв лікарських препаратів та тривалістю курсів медикаментозного лікування.

В діаграмі 2.2 надано результати розподілу медичних термінів за лексико-семантичними характеристиками у відсотковому відношенні до загальної кількості медичних термінів.

Діаграма 2.2

Розподіл медичних термінів

за лексико-семантичними характеристиками.

Найчисельнішими групами за даними таблиці являються групи з термінами, що позначають епідеміологічні показники (20%) та симптоми

хвороби (19%). Найменш чисельна група представлена групою термінів, що позначають біологічні рідини (2%).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У цьому розділі розглянуто різні підходи до формування класифікації англomовного медичного терміну. Сучасна англійська термінологія неоднорідна за своїм складом та походженням. Проведення дослідницької діяльності в пошуку семантичної ознаки терміну в результаті чого лексичні одиниці класифікуються в категорії та групи має важливе значення в перекладацької діяльності при перекладі англomовних медичних термінів. Медичний термін як лексична одиниця може бути у вигляді терміну-слово та терміну-словосполучення. Ми продемонстрували, що англomовні медичні терміни підпорядковуються загальноновизнаної класифікації термінів за структурно-граматичним розподілом та структурною характеристикою на прості, складні та складені. У відсотковому співвідношенні частка простих медичних термінів склала 21% , складних термінів 3% , складених медичних термінів 76%. Найбільшою групою в цьому дослідженні стали складені медичні терміни (76%), а найменшу – складні (3%).

У результаті дослідження було розглянуто 322 англomовних медичних термінів та було сформовано власний підхід до класифікації мовного матеріалу з визначенням лексико-семантичних параметрів емпіричних лексичних одиниць. Власна класифікація англomовних медичних термінів складає наступні категорії:

1. Терміни з визначенням анатомічного органу людини
2. Терміни з визначенням назви хвороби
3. Терміни з визначенням біологічної рідини тіла людини
4. Терміни з визначенням ознак та симптомів хвороби
5. Терміни з визначенням мікробіологічного збудника хвороби
6. Терміни з визначенням імунологічних засад
7. Терміни з визначенням епідеміологічних показників та шляхів розповсюдження інфекції

8. Терміни з визначенням організації діяльності охорони здоров'я
9. Терміни з визначенням лабораторно-діагностичної практики
10. Терміни з визначенням маніпуляції та проведення медичних процедур
11. Терміни з визначенням назв лікарських препаратів та тривалістю курсів медикаментозного лікування

Найчисельнішими групами за даними дослідження виявилися групи з термінами, що позначають епідеміологічні показники (20%) та симптомами хвороби (19%). Найменш чисельна група представлена групою термінів, що позначають біологічні рідини (2%).

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Процеси інтеграції національних науково-дослідних робіт в світовому ресурсі науково-технологічного прогресу, що має тенденцію до глобалізації, обумовлює тісні взаємодії між лексичними одиницями різних мов з процесами запозичення та означення термінів в структурі термінології, вчасності, та лексично-семантичної структурі мови загалом. Терміни впевнено займають свої позиції в лексиці науковців, наукових робіт та спілкуванні на міжнародних з'їздах, конференцій, симпозіумів. Тому велике значення має переклад англомовних медичних термінів, який би відтворював лексичні, структурно-семантичні характеристики медичного дискурсу. Не менше значення має вибір методу та виду перекладу англомовних медичних термінів, визначення оптимального інструменту перекладу для досягнення вищезазначеної мети. У цій дослідницькій роботі ми розглянемо два методи перекладу англомовних медичних термінів: калькування та дослідний переклад.

3.1 Калькування при перекладі

Калькування як один з методів означення іншомовних термінів широко використовується при перекладі англомовного медичного матеріалу. Цей метод дозволяє запозичувати лексичні ідіоми з іншої мови, особливо при утворенні нових лексичних одиниць, коли неможливо знайти аналог лексично-семантичному терміну рідної мови. Але його використання обмежено нормами вживання та сполучення слів в українській мові.

Найчастіше він використовується при перекладі складних термінів і в першу чергу переклад починається з компонентів терміну-словосполучення. Ми розглянули 322 англомовних медичних термінів, з яких 42 %, тобто 136 англомовних медичних термінів, було перекладено за допомогою методу калькування (див. ДОДАТОК Б). Складені медичні терміни побудовані за схемою N+N, ми перекладаємо декількома способами. Один із способів, це переклад одного іменника в називному відмінку, іншого - в родовому, як в наступному прикладі:

insufficient vitamin A - insufficient ми перекладаємо іменником в називному відмінку - недостатність, *vitamin A* - в родовому відмінку - вітаміну А

Також використовуємо другий спосіб, коли один з іменників перекладається прикметником:

heart arrhythmias - heart ми перекладаємо прикметником, серцеві, *arrhythmias* – іменником, аритмії.

Таким же чином перекладаємо наступні складені медичні терміни:
an infectious person - інфікована (прикметник) персона (іменник).

Таким чином ми можемо вживати два способи перекладу:

The incubation period – інкубаційний (прикметник) період (іменник) або період (іменник в називному відмінку) інкубації (іменник в родовому відмінку).

Tissue perfusion - перфузія (іменник в називному відмінку) тканин (іменник в родовому відмінку), або тканева (прикметник) перфузія (іменник).

В наступних прикладах використано метод калькування при перекладі медичних термінів:

Damage to health infrastructure and health services interrupts routine immunization, and overcrowding in residential camps greatly increases the risk of infection.

Медичний термін *health infrastructure* представлено двома іменниками, які ми перекладаємо двома іменниками в називному та родовому відмінку –

инфраструктури охорони здоров`я, таким же чином перекладаємо *health services* - служби охорони здоров`я

All children diagnosed with measles should receive two doses of vitamin A supplements, given 24 hours apart/

В цьому прикладі *vitamin A supplements* ми перекладаємо як споживання вітаміну А, де перше слово – іменник в називному відмінку, а другий іменник в родовому відмінку.

Drug resistance emerges when anti-TB medicines are used inappropriately, through incorrect prescription by health care providers, poor quality drugs, and patients stopping treatment prematurely.

Drug resistance складений медичний термін представлено двома іменниками, які ми перекладаємо двома іменниками з різними відмінками, резистентність (називний відмінок) до медикаментів (родовий відмінок).

Складені медичні препарати, що мають схему утворення **Adj.+N** ми перекладаємо як словосполучення з прикметником та іменником. Розглянемо наступний приклад:

Adj.+N

a lethal combination - летальна комбінація

a lifelong immunity - довічний імунітет

Розглянемо переклад англомовних медичних термінів методом калькування в медичному дискурсі:

This solution replaces fluids and other essential elements that are lost through diarrhoea or vomiting.

Медичний термін *essential elements* ми перекладаємо словосполученням важливі елементи (прикметник + іменник).

More than 140 000 people died from measles in 2018 – mostly children under the age of 5 years, despite the availability of a safe and effective vaccine.

В цьому прикладі *effective vaccine* ми перекладаємо зі збереженням структури та лексико-семантичного сенсу словосполучення – ефективна вакцина.

*If not recognized early and managed promptly, it can lead to **septic shock**, multiple organ failure and death.*

Медичний термін *septic shock* являє собою словосполучення, що складається з прикметника та іменника, при перекладі ми зберігаємо структуру словосполучення зі збереженням семантичного значення терміну – септичний шок.

*Avoiding institutionalization and over-medicalization, prioritizing **nonpharmacological approaches**...*

В цьому випадку *nonpharmacological approaches* при перекладі методом калькування зберігається структурна будова словосполучення – нефармакологічні підходи

Метод калькування – це один із основних методів перекладу складених медичних термінів, особливо нових та стійких словосполучень, до яких немає аналогічних термінів-слів або термінів-словосполучень в медичній термінології української мови, якщо це не суперечить нормам використання та вживання слів та словосполучень.

3.2 Дослівний переклад

Дослівний переклад дозволяє відтворювати семантичне значення терміну без зміни структури оригіналу. Але цей метод має свої недоліки, метод не використовується, коли зберігається зовнішня фонетична послідовність терміна, але семантичне значення мовного елемента зникає. Тому цей метод потребує перекладацької майстерності.

Дослівний переклад може перекладати словосполучення зовнішньо схожим на оригінальний термін але значення його буде різним або протилежна ситуація, коли використання при перекладі загальноновживаного варіанта дослівний переклад може привести до порушення норм вживання

термінів в українській мові, або навіть смислових помилок. В цій дослідницькій праці методом дослівного перекладу було перекладено 67 англомовних медичних термінів, що склало 21% лексичних одиниць від загальної кількості термінів-основного мовного матеріалу (див. ДОДАТОК В).

Розглянемо декілька прикладів перекладу медичних термінів методом дослівного перекладу:

*The most serious complications include blindness, encephalitis (an infection that causes **brain swelling**), severe **diarrhoea** and related dehydration, ear infections, or severe **respiratory infections** such as pneumonia.*

Медичні терміни **brain swelling**, **severe diarrhoea**, **severe respiratory infections** при перекладі зберігають свою структурну будову – мозковий набряк, тяжка діарея, тяжка респираторна інфекція.

*Worldwide, TB is one of the top 10 causes of death and the leading cause from a **single infectious agent** (above HIV/AIDS).*

Наступний термін **single infectious agent** перекладаємо незмінюючи будову словосполучення – єдиний інфекційний агент.

*. **The virus infects the respiratory tract**, then spreads throughout the body.*

Складений медичний термін **The virus infects the respiratory tract** при перекладі зберігає як своє лексико-семантичне значення й структурну будову – вірусна інфекція респіраторного тракту, що не перечить нормам вживання словосполучень в українській мові.

*Unvaccinated young children are at highest risk of measles and its complications, including death. Unvaccinated **pregnant women** are also at risk.*

В цьому прикладі складений термін **pregnant women** перекладається без змін в будові та семантичного значення – вагітна жінка.

*WHO recommends the use of **rapid molecular diagnostic tests** as the initial diagnostic test in all persons with signs and symptoms of TB as they have **high diagnostic accuracy** and will lead to major improvements in the early detection of TB and drug-resistant TB.*

Складені медичні терміни *rapid molecular diagnostic tests*, *high diagnostic accuracy* при дослівному перекладі перекладаються- швидких молекулярних діагностичних тестів, високодіагностична точність,

Diagnosing multidrug-resistant and other resistant forms of TB (see Multidrug-resistant TB section below) as well as HIV- associated TB can be complex and expensive.

В цьому прикладі HIV- associated TB методом дослівного переклада перекладаємо кожний компонент складеного медичного терміну – ВІЧ – асоційований туберкульоз.

Дослівний переклад використовується для перекладу різножанрового дискурсу. В вищезазначених прикладах при застосуванні методу дослівного перекладу англомовних медичних термінів вдалося перекласти 67 лексичних одиниць (21%), що показує доцільність використання методу для перекладу медичних термінів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У цій дослідницькій роботі ми розглянули два прийоми перекладу, що використовуються при перекладі англомовних медичних термінів: калькування та дослідний переклад. Калькування використовується при перекладі складних термінів. Метод калькування дозволяє перекладачу передавати знаковий або семантичний зміст складних термінів, що обумовлює його широке використання при перекладі. У цьому науковому дослідженні 42% англомовних медичних термінів (136 термінів), майже половина всіх лексичних одиниць, вдалося перекласти цим методом.

Інший метод перекладу, дослівний переклад, дозволяє відтворювати семантичне значення терміну без зміни структури оригіналу. Але цей прийом має свої недоліки, він не використовується, коли при перекладі методом дослівного перекладу, зберігається зовнішня фонетична послідовність терміну, але зникає семантичне значення мовного елементу. В цій дослідницькій праці методом дослівного перекладу було перекладено 67

англомовних медичних термінів, що склало 21% лексичних одиниць від загальної кількості термінів.

Методи перекладу калькування та дослівного перекладу дозволяють перекладати питому частину англомовних медичних термінів. В даному дослідженні завдяки зазначеним методам було перекладено 203 англомовних медичних термінів (136 термінів було перекладено методом калькування та 67 терміна – методом дослівного перекладу), що склало 63% від загальної кількості термінів з мовного матеріалу дослідницької діяльності (42% - методом калькування та 21% - методом дослівного перекладу). Також треба відмітити, що метод калькування використовувався частіше, в 2 рази, ніж метод дослівного перекладу (42% проти 21% відповідно).

Метод калькування – це один із основних методів перекладу складених медичних термінів, особливо нових та стійких словосполучень, з заміною компонентів на відповідні терміни, що не суперечать нормам використання та вживання української мови.

ВИСНОВКИ

Отже, в даному дослідженні було детально розглянуто визначення поняття «термін», проаналізовані різні підходи до класифікації терміну, визначені основні функції термінів в структурі англійської мови. У ході дослідження було виявлено структурні характеристики та особливості семантики англійських медичних термінів. Аналіз мовного матеріалу визначив наступні висновки щодо особливостей перекладу англомовних медичних термінів.

Стрімкий розвиток науки і техніки, досягнення науково-технічного прогресу сприяють появі термінів, що позначають нові об'єкти, явища і процеси. Терміни стають невідділеною частиною професійного життя людини та входять до складу наукового світу професіоналів. До теперішнього моменту не існує загальноприйнятого визначення понять «термін», «термінологія». Різноманітність чинних сьогодні визначень є наслідком того, що цим питанням займаються різні дисципліни, які виділяють в терміні ті його сторони та властивості, які необхідні для вирішення своїх задач. Однією з проблем визначення «терміну» є невирішеність, чи є термін словом або словосполученням, що має науковий, технічний зміст або інше спеціальне поняття. Використання терміна в науковій та спеціальній фаховій літературі обумовлює його основне призначення – мати функціональну та семантичну специфіку, без якої він перестає бути терміном. Стосовно літературної мови терміни характеризуються як окрема підсистема лексики літературної мови, що забезпечує здійснення спеціальної професійної комунікації. Терміни складають терміносистему, що являє собою складне ціле, в яку включають позначення різним способом взаємопов'язаних на лінгвістичному рівні наукових та професійних понять однієї певної області знання. Системний аналіз в термінології значно спрощує та одночасно поглиблює проведення

порівняльних досліджень. Наявність терміносистем в лексичі різних мов світу, дозволяє перекладачу підбирати аналоги іншомовним термінам в термінології рідної мови.

В сучасному мовознавстві існує розмежування понять «термінологія» та «номенклатура». В номенклатурі предметне значення переважає над поняттєвим, тому значення номенклатурних слів конкретніше та точніше значень термінів. Різниця професіоналізмів від термінів полягає у відхиленні від норми професійного вжитку, обмеженості розмовним стилем та присутності емоційно-експресивних конотацій. Слова-терміни відрізняються від нетермінів тим, що вони співвідносяться з професійним науковим або технічним поняттям, мають потребу дефініювання та зрозумілі лише певному колу людей, що зайняті в даній сфері, в той час, як значення слова-нетерміна колективно та не потребує спеціального навчання для його освоєння.

Термін має свої відокремлені від інших слів характеристики:

- зафіксоване у словнику визначення поняття;
- однозначність у межах певної термінологічної системи;
- точність без залежності від контексту;
- відсутність синонімів в межах однієї терміносистеми;
- лаконічний у плані вираження;
- піддається системній класифікації;
- стилістично нейтральний.

Разом від терміна вимагається, щоб він служив ґрунтом для утворення деривативів, але лише у межах своєї системи. Отже, термін поєднує свої специфічні властивості та загальні ознаки лексичної одиниці певної.

Однією із найскладніших проблем перекладу англійських медичних термінів українською мовою є вибір оптимального методу перекладу, що зберіг би семантичні характеристики терміну та його структуру. Для відтворення адекватності та еквівалентності англійського перекладу медичних термінів українською мовою використовують наступні засоби.

Конкретизація, що застосовується в перекладі слів з широким значенням.

Калькування, де переклад медичних термінів українською мовою проводиться автентично до звучання терміну англійською мовою.

Транскрибування використовується під час перекладу медичних термінологічних скорочень, коли українською перекладається слово, а потім утворюється скорочення вже від українського позначення.

Антонімічний переклад корисний для заміни позитивної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки. негативної на стверджувальну.

Транслітерація вживається при перекладі власних імен.

Основний переклад використовується, коли термінологічна одиниця не має україномовного еквівалента, і навіть не запозичена за допомогою калькування або транскрибування.

Граматичні перетворення вживається зі зміною синтаксичних структур при перекладі.

Метод лексичних додавань вживається при перекладі української мови, коли треба додати декілька слів, щоб розкрити та показати зміст речення.

Фонетичні і графічні системи мов значно відрізняються одна від одної, передача форми слова мови оригіналу мовою перекладу завжди дещо умовна.

Аналіз основних способів утворення сучасної англійської медичної термінології дає підстави для наступних висновків:

З точки зору своєї морфологічної структури англійська медична термінологія ділиться на три групи:

- а) група простих термінів (прості кореневі слова);
- б) група складних термінів (складні слова);
- в) група складених термінів (словосполучення).

Для англійської медичної термінології найхарактернішими способами утворення термінів є

а) семантичний спосіб утворення термінів (шляхом метафоричного і метонімічного перенесень, шляхом конкретизації чи звуження значення загальноновживаного слова);

б) утворення нових термінів шляхом конверсії;

в) основоскладання;

г) словосполучення.

У цій науковій праці було розглянуто особливості семантики англомовних медичних термінів та сформовано класифікацію медичних лексичних одиниць. Було досліджено 322 англомовних медичних термінів та було сформовано власний підхід до класифікації мовного матеріалу з визначенням семантичних параметрів емпіричних лексичних одиниць. Власна класифікація англомовних медичних термінів складає наступні групи:

1. Терміни з визначенням анатомічного органу людини.

the liver - печінка

the lungs – легені

the respiratory tract - респіраторний тракт

2. Терміни з визначенням назви хвороби.

depression - депресія

diabetes – діабет

3. Терміни з визначенням біологічної рідини тіла людини.

saliva - слюна

serum- плазма

sputum – мокротиння

4. Терміни з визначенням ознак та симптомів хвороби.

attention deficit - дефіцит уваги

blood clots - тромби

brain swelling - набряк мозку

5. Терміни з визначенням мікробіологічного збудника хвороби.

group A streptococci - стрептококк групи А

group B streptococcus - стрептококк групи В

hepatitis D virus (HDV)- вірус гепатиту Д

6. Терміни з визначенням імунологічних засад.

immune systems - імунна система

measles vaccination - вакцинація проти кору

naturally immune - природний імунітет

7. Терміни з визначенням епідеміологічних показників та шляхів розповсюдження інфекції.

disease - хвороба

epidemics - епідемія

fatal outcomes - фатальний випадок

8. Терміни з визначенням організації діяльності охорони здоров'я.

guidelines - протоколи лікування

health care providers - постачальники медичних послуг

health services - служби охорони здоров'я

9. Терміни з визначенням лабораторно-діагностичної практики.

rapid molecular tests - швидкий молекулярний тест

reverse transcriptase polymerase chain reaction (RT-PCR)- зворотня транскриптазна полімеразна ланцюгова реакція

10. Терміни з визначенням маніпуляції та проведення медичних процедур.

medical, surgical and dental procedures - медична хірургічна та стоматологічні процедури

oral rehydration solution - розчин для оральної регідратації

11. Терміни з визначенням назв лікарських препаратів та тривалістю курсів медикаментозного лікування.

antimicrobial drugs - антімікробні препарати

anti-TB medicines - протитуберкульозні ліки

antiviral treatment - антівірусне лікування

Найбільшими за численністю англомовних медичних термінів в цій дослідницькій роботі виявилися групи термінів, що позначають ознаки та

симптоми хвороби, епідеміологічні показники та назви хвороби, вони складають 20%, 19% та 15% лексичних одиниць відповідно від загальної кількості англомовних медичних термінів, що було досліджено в цій науковій праці.

Ми розглянули два методи перекладу, що використовуються при перекладі англомовних медичних термінів, це калькування та дослідний переклад. Калькування використовується при перекладі складних термінів. Але його використання в українській мові обмежено нормами вживання та сполучення слів, тобто коли словосполучення терміну еквівалентно сполученню в англомовному терміні. Метод калькування дозволяє перекладачу передавати знаковий або семантичний зміст складних термінів, що обумовлює його широке використання при перекладі. У цьому науковому дослідженні 42% англомовних медичних термінів (136 терміна), майже половину всіх лексичних одиниць, вдалося перекласти цим методом. Приклади використання методу калькування:

mental status - ментальний статус

an infectious person - інфікована персона

an intellectual disability - інтелектуальна відсталість

antimicrobial drugs - антимікробні препарати

Дослівний переклад дозволяє відтворювати семантичне значення терміну без зміни структури оригіналу. Але цей метод має свої недоліки, коли при перекладі методом дослівного перекладу, зберігається зовнішня фонетична послідовність терміну, але зникає семантичне значення мовного елемента. В цій дослідницькій праці методом дослівного перекладу було перекладено 67 англомовних медичних термінів, що склало 21% лексичних одиниць від загальної кількості термінів - основного мовного матеріалу.

Приклади використання методу дослівного перекладу:

long-term morbidity requiring treatment - необхідність довготривалого курсу лікування

lower respiratory infections - інфекція нижніх відділів дихальної системи

Measles vaccination - вакцинація проти кору

microbial transmission - передача мікробного агента

Методи перекладу калькування та дослівного перекладу дозволяють перекладати питому частину англомовних медичних термінів. В цій праці завдяки зазначеним методам було перекладено 203 англомовних медичних термінів (136 термінів було перекладено методом калькування та 67 терміна було перекладено методом дослівного перекладу), що склало 63% від загальної кількості термінів з мовного матеріалу дослідницької діяльності (42% склав переклад термінів методом калькування та 21% склав переклад методом дослівного перекладу). Також треба відмітити, що метод калькування було використано частіше, в 2 рази, ніж метод дослівного перекладу (42% проти 21% відповідно).

Для якісного й точного перекладу медичних англомовних термінів перекладачу необхідно володіти достатнім обсягом медичних знань та основами термінознавства, що дозволить йому визначити структуру терміну та лексико-семантичний зміст, в контексті якого використовується термін. Велике коло методів перекладу допомагає при перекладі медичних термінів українською мовою, серед них методи калькування та дослівного перекладу займають не останнє місце.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. Москва : Высшая школа, 1986. 295 с.
2. Вакуленко М. О. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз (монографія). Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 361 с.
3. Виноградов В. В. Проблемы русской стилистики. Москва : Высшая школа, 1981. 320 с.
4. Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии. Москва : Труды МИФЛИ, 1939. 520 с.
5. Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии. *Сборник статей по языковедению*. Москва : Моск. ин-т ист., филос. и лит-ры, 1939. Т.5. С. 3-54.
6. Гвишиани Н. Б. Язык научного общения (вопросы методологии). Москва : Высшая школа, 1986. 280 с.
7. Головин Б. Типы терминосистем и основания их различия. *Термин и слово: межвузовский сборник*. Горький : ГГУ, 1979. С. 14-23
8. Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах. Москва : Высшая школа, 1987. 104 с.
9. Гринев-Гриневиц С. В., Сорокина Е. А., Скопюк Т. Г. Основы антрополингвистики (к лексическим основаниям эволюции мышления человека) учебное пособие . Москва : Компания Спутник, 2005. 114 с.
10. Даниленко В. П. Русская терминология: опыт лингвистического описания. Москва : Наука, 1977. 246 с.
11. Дев`ятко Ю. Лексикографічно-термінографічна діяльність медичного перекладача: принципи та інструменти. *Проблеми української термінології СловоСвіт 2018 : XV міжнар. наук. конф., 4-6 жовт. 2018 р.:* зб.наук.пр. Львів : НУЛП, 2018 . С. 8-12

12. Застріжна Л. В. Лексико-семантичні та структурно-граматичні особливості англійської медичної термінології. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей III Міжнар. наук.-практ. конф. (31 травня–01 червня 2018 р., м. Полтава)*. Полтава : Астроя, 2018. С. 87–91
13. Казак Ю. Поняття «Термінолінгвістична проблема: підходи до визначення та історія дослідження». *Філологічний часопис*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. №1 (11). С. 50-55
14. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
15. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения: (учебное пособие). Киев : УМКВО, 1989. 103 с.
16. Комиссаров Н. В. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.
17. Ключник О., Грицик Г. Труднощі науково-технічного перекладу. XVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД». Київ : 2013. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/140823>. (дата звернення : 27.09.2020)
18. Кочан І. Українські терміни в парадигмі сучасних наукових учень. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць. Вип. VIII/ відп. ред. Л. О. Симоненко*. Київ : КНЕУ, 2009. 316 с.
19. Лейчик В. Терминоведение: предмет, методы, структура. Москва : Издательство Либроком, 2007. 256 с.
20. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии. Москва : Изд-во АН СССР, 1961. 157 с.
21. Макшеева О. С. О принципах построения систем терминов. Семиотические проблемы языков науки, терминологии и информатики. Москва : Изд. МГУ, 1971. С. 403-412.

22. Моисеев А. И. О языковой природе термина. *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии*. Москва : Наука, 1970. С. 127-137
23. Павлова О. Терміни, професіоналізми і номенклатурні знаки (до проблеми класифікації спеціальної лексики). *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». Львів : ЛНУ, 2008. С. 49-54
24. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української літературної мови. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2000. 276 с.
25. Пристайко Т. С. Лексико-номинативная организация специального текста: Монография. Днепропетровск : УкОІМА – прес, 1996. 200 с.
26. Рассел Б. Человеческое познание. Москва : Наука, 1957. 438 с.
27. Реформатский А. А. Введение в языковедение. Москва : АспектПресс, 1996. 536 с.
28. Реформатский А. А. Мысли о терминологии. *Современные проблемы русской терминологии: сб. науч. ст.* Москва : Наука, 1986. 197 с.
29. Реформатский А. А. Термин как член лексической системы языка. *Проблемы структурной лингвистики*. Москва : Изд. Наука, 1968. С. 103-125
30. Реформатский А. А. Термин как член лексической системы языка. *Проблемы структурной лингвистики*. Москва : Изд. АН СССР, 1961. С. 44-54
31. Сергевнина В. М. Принципы системного анализа терминов. *Термин и слово: сб. науч. тр.* Горький : ГГУ, 1973. С. 66-74
32. Секунда Т. Принципи складання української термінології. *Вісник Ін-ту української мови ВУАМ*. Київ : ІУМ, 1930. Вип. 2 . С. 11–21
33. Сизонов Д. Ю. Термін у системі та поза нею: особливості функціонування медичної термінології в мас-медіа *Актуальні проблеми словянської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст.* Бердянськ : БДПУ, 2011. Вип. XXIV, ч. 1. С.393-400
34. Снітовська О. Й. Медична термінологія англomовних текстів інструкцій медичних препаратів та відтворення її в українських перекладах. *Записки з*

романо-германської філології. Одеса : Одеський національний університет імені І. Мечнікова, 2017. Вип.2 (39). С. 108-116

35. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Дрогобич : ДДПУ, 2016. Том 2, №5. С.112-116

36. Степанова М. Д., Чернышева И. И. Лексикология современного немецкого языка. Москва : Академия, 1962. 256 с.

37. Табанакова В. Д. Идеографическое описание научной терминологии в специальных словарях: дисс.д-ра филол.наук: спец. 10.02.21 “Структурная, прикладная и математическая лингвистика”. Тюмень : Тюменский гос. ун-т, 2001. 288 с.

38. Хайрутдинов Д. Р. Географическая терминология: арабские, русские, английские параллели: дис, канд филол. наук: спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание». Казань : 2009 . 171 с.

39. Хацер Г. О. Особливості перекладу термінологічної лексики на прикладі текстів медичного спрямування. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Філологічні науки: Науковий журнал*.

Кн. 3 / Відп. ред. Г. В. Самойленко Філологічні науки . Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. С. 151-153

40. Черемисина М. И. О системности терминов и понятий синтаксиса. *Семиотические проблемы языков науки, терминологии и информатики*. Москва : Изд. МГУ, 1971. С. 372

41. Шелов С. Д. Терминология, профессиональная лексика и профессионализмы. *Вопросы языкознания*. Москва : Наука, 1984. №5. С. 76-88

42. Шелов С. Д. Определение терминов и понятийная структура терминологии. Санкт-Петербург : Изд-во СПб-го ун-та, 1998 . 236 с.

43. Шелудько І., Садовський Т. Словник технічної термінології (загальний) : (Проект). Київ : Держ. вид-во України, 1928. 588 с.
44. Alekseeva L. M. Problems of the Term and Term Formation. A workbook for speciality course. Perm : Perm university publishing, 1998. P. 120.
45. Akhmanova O. S. Essays on General and Russian Lexicology. Moscow : LIBROKOM, 1957. 1575 p.
46. Danilenko V. P. Russian Terminology. Moscow : Nauka, 1977. 246 p.
47. Golovin B. N. Linguistic foundations of the doctrine of terms: a textbook / ed. B. N. Golovin, R. Yu. Kobrin. Moscow : Higher school, 1987. 174 p.
48. Leychik V. M. Terminology Science: Subject, Methods, Structure. Moscow: LKI, 2007. 256 p.
49. Lotte D. S. Immediate Tasks of technical Terminology. Moscow : Nauka, 1986. 883 p.
50. Montalt V. , M. Gonzalez-Davies . Medical translation step by step: Learning by drafting. Routledge, 2014. 298 p.
51. Munday J. The Routledge Companion to Translation Studies. New York : Taylor and Francis group, 2009. 284 p.
52. Reformatsky A. A. What is a Term and what is Terminology. Terminology issues. Moscow : Publishing house AN USSR, 1961. P. 46-54.
53. Superanskaya A. V., Podolskaya N. V., Vasilyeva N. V. General Terminology: Theoretic problems. Moscow : Editorial URSS, 2005. 288 p.
54. Terminology. Theory and method / ed. by Olga Akhamanova and Galina Agapova. Moscow : MGU, 1974. 206 p.
55. Vinokur G. O. On some phenomena of word formation in Russian technical terminology. The history of Russian terminology: an essay and anthology. Moscow: 1994. P. 284.
56. Wedgwood P. Shared assumptions semantic minimalism and relevance theory. Journal of Linguistics, 43 (3). 2007. № 3. P. 647–681.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

57. Англо-український словник медичних термінів . English-ukrainian dictionary of medical terminology / укл. В. Й. Кресюн ; ред. В. М. Запорожан
Одеса: Одеський державний медичний університет, 1996 Т 1. 360с.
58. Англо-український словник медичних термінів . English-ukrainian dictionary of medical terminology / укл. В. Й. Кресюн ; ред. В. М. Запорожан. Одеса : Одеський державний медичний університет, 1996.
Т. 2 . 94 с.
59. Англійсько-український словник. Українсько-англійський словник English-Ukrainian Dictionary. Ukrainian-English Dictionary : 250000+250000: два в одному томі: 500000 одиниць перекладу / під заг. ред. Вячеслава Бусела. - Київ ; Ірпінь : Перун, 2010. - XIV, 1545 с.
60. Данилюк М. Короткий англо-український медичний словник. Джерзі Сіті-Нью-Йорк : Видавництво “Свобода”, 1970. 51 с.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

61. World Health Organisation. Hepatitis B (the article). URL : <https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/hepatitis-b> (date of visiting; 29.11.2020)
62. World Health Organisation. Hepatitis C (the article). URL : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hepatitis-c> (date of visiting; 29.11.2020)
63. World Health Organisation. Hepatitis D (the article). URL : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hepatitis-d> (date of visiting; 64.11.2020)

65. World Health Organisation. Hepatitis A (the article). URL : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hepatitis-a> (date of visiting: 29.11.2020)
65. World Health Organisation. Measles (the article). URL : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/measles> (date of visiting: 29.11.2020)
66. World Health Organisation. Tuberculosis (the article). URL : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tuberculosis> (date of visiting: 29.11.2020)
67. World Health Organisation. Sepsis (the article). URL : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/sepsis> (date of visiting: 29.11.2020)
68. World Health Organisation. Rheumatic heart disease (the article). URL : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/rheumatic-heart-disease> (date of visiting: 29.11.2020)
69. World Health Organisation. Bulletin of the World Health Organization. Volume 97(1); 2019 Jan 1 URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/issues/326347/> (date of visiting: 29.11.2020)

SUMMARY

There is the world currently facing a significant challenge look like Covid19, which indicates the importance of spreading medical information in 2020. It is indicated that the linguistic evolution of medical research writing can be accounted for the changing epistemological norms of medical knowledge and the growth of a professional medical community. Increased interest in representations of science research papers discovers the problem of translating medical terms from English to Ukrainian correctly and concisely. The scientific novelty lies in the attempt to study the peculiarities of the structure and semantics of modern English terms that are used in health care. The object of researching is the English term that is used in the professional medical sphere. The subject of researching is the structural and semantic characteristic of the English-language medical term. The research aims to reveal the structure and semantics of medical terms in modern English and the peculiarities of their translation to Ukrainian. This study aims to determine how such a translation can be better done and which methods of interpretations of medical terms are the best. It is investigated simple medical terms, complex medical terms, and composed medical terms. In this context, one is focused upon two methods of translation, such as calking and direct word-do-word translation of 322 English medical terms, which were in the information on the site of the World Health Organisation, and which were classified for their semantic meanings in eleven semantic groups of medical terms. Due to these methods, it was translated 207 English medical terms to Ukrainian. These results suggest that methods of calking and word-to-word translation of English medical terms can be used by interpreters in their work with medical science research papers.

Keywords: *term, medical term, methods, calking translation, word-to-word translation, classification, simple medical terms, composed medical terms, complex medical terms.*

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

1. Терміни з визначенням анатомічного органу людини (10 термінів).

ankles – щиколотки

elbows – лікті

heart valves - серцеві клапани

knees – коліна

the liver - печінка

the lungs – легені

the respiratory tract - респіраторний тракт

the tissues of the body - ткани тіла

upper respiratory tract - верхні дихальні шляхи

wrists – зап'ястя

2. Терміни з визначенням назви хвороби (46 термінів).

acquired heart disease - набута серцева хвороба

acute liver failure гостра - печінкова недостатність

an intellectual disability - розумова відсталість

anorexia nervosa - невротична анорексія

blindness - сліпота

bulimia nervosa - невротичне переїдання

childhood behavioural disorders - порушення поведінки у дітей

chronic disease - хронічна хвороба

chronic liver disease - хронічна печінкова хвороба

cirrhosis - цироз

compromised immune systems - порушення імунної системи

depression - депресія

diabetes - діабет

drug-resistant TB - туберкульоз резистентний до медикаментів

drug-susceptible TB disease - туберкульоз чутливий до лікування

emotional disorders - порушення емоційної сфери

encephalitis – енцефаліт

fulminant hepatitis - фульмінантний гепатит

heart arrhythmias - серцеві аритмії

heart failure - серцева недостатність

hepatitis A - гепатит А

hepatitis B - гепатит В

hepatocellular carcinoma (primary liver cancer) - гепатоцелюлярна карцинома
первинний печінковий рак

HIV-associated TB - ВІЧ-асоційований туберкульоз

insufficient vitamin A - недостатність вітаміну А

lower respiratory infections - інфекція нижніх відділів респіраторного тракту

malaria - малярія

MDR-TB - мультирезистентний туберкульоз

measles - кір

multidrug-resistant TB - мультирезистентний туберкульоз

mumps - епідемічний паротит

neonatal disorders - порушення стану здоров'я дітей першого року життя

neurological condition - неврологічні порушення

pneumonia - пневмонія

repeated strep infections - повторна стрептококова інфекція

rheumatic fever - ревматична лихоманка

rheumatic heart disease -ревматична хвороба серця

rifampicin-resistant TB - ріфампіцин резистентний туберкульоз

rubella – краснуха

septic shock - септичний шок

serious liver damage - тяжке ураження печінки

strep throat - стрептококовий фарингіт

streptococcal pharyngitis - стрептококовий фарингіт

stress – стрес

throat infection - інфекція горла

tuberculosis - туберкульоз

undernutrition – недоїдання

3. Терміни з визначенням біологічної рідини тіла людини (7 термінів).

blood - кров

infected nasal or throat secretions - інфікований назальний секрет або секрет з горла

menstrual, vaginal, and seminal fluids- менструальна, вагінальна, семінальна рідина

saliva - слина

serum- плазма

sputum - мокротиння

the faeces of an infected person - екскременти інфікованої людини

4. Терміни з визначенням ознак та симптомів хвороби (65 термінів).

a high fever - висока лихоманка

a life-threatening organ dysfunction - життєво небезпечна дисфункція органу

a rash erupts - прояв висипки на шкірі

a runny nose - нежить

a sore throat - біль в горлі

abdominal discomfort - абдомінальний дискомфорт

abuse - зловживання

acutely symptomatic – гостра симптоматика

altered mental status - порушення свідомості

attention deficit - дефіцит уваги

blood clots - тромби

brain swelling - набряк мозку

childhood behavioural disorders - порушення поведінки у дітей
cold extremities - холодні кінцівки
conduct disorder - порушення поведінки
cough - кашель
coughing - кашель
cyanotic skin - ціанотичний колір шкіри
dark urine - темний колір сечі
dehydration - дегідратація
delusions - марення
difficulty breathing - порушення функції дихання
eating disorders - порушення прийому їжі
extreme body pain or discomfort - значна біль у тілі або дискомфорт
grey-coloured faeces - калові маси сірого кольору
hallucinations - галюцинації
headache - головна біль
heart arrhythmias - серцеві аритмії
heart failure - серцева недостатність
heart murmur - серцевий шум
heart rhythm abnormalities - порушення серцевого ритму
hyperactivity disorder - синдром гіперактивності
increased heart rate - тахікардія. прискорене серцебиття
jaundice - жовтуха
loss of appetite - втрата апетиту
low blood pressure - низький артеріальний тиск
low temperature - низька температура тіла
low urine output - малий об'єм сечі
malaise - нездужання
Measles outbreaks - прояв кору
mottled skin - мармурова шкіра
multiple organ failure - поліорганна недостатність

- nausea* - нудота
- night sweats* - нічний піт
- nutritional balance* -баланс споживчих речовин
- painful joints* - біль в суглобах
- painless nodules* - безболісні лімфатичні вузли
- poorly nourished* - погане споживання
- psychosis* - психози
- rapid breathing* - тахіпное, прискорене дихання
- rapid or irregular heart beat* - швидке або нерегулярне серцебиття
- red and watery eyes* - почервоніння та набряк очей
- scarring the heart valves* - пошкодження серцевих клапанів
- severe diarrhoea* - діарея тяжкого ступеню
- severe respiratory infections* - інфекція респіраторного тракту тяжкого ступеню
- shortness of breath* - задуха
- sneeze* - чхати
- sneezing* - чхання
- spit* - спльовування
- stomach ache* - біль в животі
- swelling of the hands or feet* - набряк кистей і стоп
- symptoms* - симптоми
- the inflammation* - запалення
- weak pulse* - слабкий пульс
- weakness* - слабкість
- weight loss* - втрата ваги
5. Терміни з визначенням мікробіологічного збудника хвороби (15 термінів).
- a bloodborne virus*-вірус, що передається через кров
- antimicrobial resistance (AMR)* - антимікробна резистентність
- bacteria (Mycobacterium tuberculosis)* -Мікобактерія туберкульозу
- bacteria Streptococcus pyogenes* - бактерія стрептокок гнійний
- Escherichia coli* - Ешерихія колі, кишкова паличка

group A streptococci - стрептококк групи А

group B streptococcus -стрептококк групи В

hepatitis D virus (HDV)- вірус гепатиту Д

paramyxovirus family - сімейство параміксовірусів

replication- подвоєння

TB germs - мікроби туберкульозу

the hepatitis A virus (HAV)-вірус гепатиту А

the hepatitis A virus RNA -РНК вірус гепатиту А

the hepatitis B virus (HBV)-вірус гепатиту В

the hepatitis C virus (HCV)-вірус гепатиту С

6. Терміни з визначенням імунологічних засад (20 термінів).

a lifelong immunity-пожиттєвий імунітет

a live attenuated vaccine-жива атенуйована вакцина

a strong immune response-сильна імунна реакція

accelerated immunization activities -прискорена імунна вакцинація

antigen HBsAg-антіген гепатиту В

anti-HCV antibodies - антитіла проти вірусу гепатита С

autoimmune inflammatory reaction -аутоімунна запальна відповідь

effective vaccine - ефективна вакцина

HBsAg - HBe-антиген вірусу гепатиту В

hepatitis B vaccine - вакцина проти гепатиту В

high levels of Immunoglobulin G (IgG) and Immunoglobulin M (IgM) - високий рівень імуноглобуліну G та імуноглобуліну M

immune systems - імунна система

measles vaccination - вакцинація проти кору

naturally immune - природний імунітет

one dose of measles vaccine - одна доза вакцини проти кору

protective levels of antibodies to the virus -захисний рівень антитіл до вірусу

regular childhood immunization programmes - регулярні дитячі імунні програми

Several injectable inactivated hepatitis A vaccines - декілька інактивованих вакцин проти гепатиту А

vaccine - вакцина

7. Терміни з визначенням епідеміологічних показників та шляхів розповсюдження інфекції (62 терміна).

a causal pathogen - патоген хвороби

a lethal combination - летальна комбінація

a life-threatening disease- життєзагрожуючі хвороби

a viral liver disease-вірусна хвороба печінки

an infectious person-інфікована людина

antiviral prophylaxis -протівірусна профілактика

asymptomatic - асимптомний

bacteria - бактерія

bacterial pathogens-бактеріальні патогени

chronic hepatitis -хронічний гепатит

close physical contact-тісний фізичний контакт

coinfection- коінфекція

contagious - гострозаразний

contagious diseases - гостро заразні хвороби

contaminated food - заражена їжа

curable - виліковний

deaths - летальний випадок

direct contact - прямий контакт

disease - хвороба

epidemics - епідемія

fatal outcomes -летальний випадок

HBV infections-інфекції, що виникли внаслідок зараження вірусом гепатиту В

HBV mono-infected persons - особи, що хворіють на гепатит, спричинений одним вірусом гепатиту В

HDV-HBV co-infection - коінфекція вірусів гепатиту В і Д

HIV-negative people - ВІЧ-негативні люди

HIV-positive people - ВІЧ-позитивні люди

horizontal transmission - горизонтальна передача

illness - хвороба

infection - інфекція

infection prevention and control (IPC) - контроль та попередження розповсюдження інфекції

injection – ін`єкція

laboratory- лабораторія

liver-related death-смерть пов'язана з хворобами печінки

microbial transmission - передача мікробного агента

mortality - смертність

non-communicable diseases - хвороби, що не передаються від однієї особи до іншої

passed through – шляхи передачі

perinatal transmission - перинатальна передача

person-to-person transmission - передача інфекції від людини до людини

prevent perinatal HBV infection - профілактика перинатального зараження вірусом гепатиту В

rapid progression -швидкий прогрес

recovers - реконвалесценти

recurrent infection - повторна інфекція

resistant pathogens - резистентні патогени

signs and symptoms of illness -ознаки та симптоми хвороби

single infectious agent - єдиний інфекційний агент

sporadically -спонтаний

super-infection with HBV - суперінфекція с вірусом гепатиту В

superinfection -суперінфекція

the clinical deterioration - погіршення клініки

the faecal-oral route-фекально-оральний шлях

the incubation period-інкубаційний період

the infection is undiagnosed -недіагностована інфекція

the virus infects - вірусні захворювання

through the air - повітряно-крапельний шлях

toxic - токсичний

transmitted-передача

unvaccinated young children - невакциновані діти раннього віку

virus - вірус

virus infection - вірусна інфекція

8. Терміни з визначенням організації діяльності охорони здоров'я (35 термінів).

a health security threat - загроза здоров'ю

a healthcare facility - лікувально-профілактична установа

a medical emergency - медична реанімація

breastfeeding - вигодовування грудним молоком

dialysis patients -пацієнти на діалізі

essential elements - життєво необхідні елементи

guidelines - протоколи лікування

health care providers - постачальники медичних послуг

health services - служби охорони здоров'я

hospital mortality - госпітальна смертність

hospitalized patients - госпіталізовані пацієнти

hygiene practices -гігієна

life-long disability - пожиттєва інвалідність

maternal and neonatal morbidity and mortality - материнська та неонатальна захворюваність та смертність

mental well-being - психічне благополуччя

monitoring vital signs - моніторинг життєвих ознак

needlestick injury- пошкодження голкою

neonates- новонароджені

newborns - новонароджені діти

patients in intensive care units - пацієнти з відділення інтенсивної терапії

people with autoimmune diseases - пацієнти з аутоімунними хворобами

people with cancer - пацієнти хворі на рак

people with kidney disease - пацієнти з хворобою нирок

people with liver cirrhosis - пацієнти з цирозом печінки

people with no spleen - пацієнти з відсутньою селезінкою

pregnant women - вагітна жінка

public health - охорона здоров'я

recipients of solid organ transplantations - реципієнти трансплантації

паренхіматозного органу

sanitation - санітарія

sepsis-related mortality - смертність внаслідок септичного захворювання

surgery - хірургія

syringes and needles in healthcare settings - шприци та голки в лікувально-профілактичному закладі

tobacco smoking - паління табаку

unsafe health care - небезпечний догляд за хворим

unsafe injection practices - небезпечна практика ін'єкцій

9. Терміни з визначенням лабораторно-діагностичної практики(16 термінів).

a nucleic acid test for HCV -тест на нуклеїнову кислоту на вірус гепатиту С

a serological test -серологічний тест

bacteriological confirmation - бактеріологічне підтвердження

biomarkers - біомаркери

C reactive protein - С-реактивний білок

culture methods - метод культивування

HDV diagnostics -діагностика вірусного гепатиту Д

high diagnostic accuracy - високо діагностична точність

non-invasive tests -неінвазійні тести

rapid molecular diagnostic tests -швидкий молекулярно-діагностичний тест

rapid molecular tests - швидкий молекулярний тест

reverse transcriptase polymerase chain reaction (RT-PCR)- зворотня транскриптазна полімеразна ланцюгова реакція

ribonucleic acid (RNA)- рибонуклеїнова кислота

sequencing technologies-технологія секвенування

the detection of HAV-specific Immunoglobulin G (IgM) antibodies -виявлення специфічних антитіл імуноглобулінів G (Ig M)

the initial diagnostic test - скрін-тест

10. Терміни з визначенням проведення медичних процедур та маніпуляцій (15 термінів).

blood volume - об'єм крові

drainage of an abscess - дренаж абсцесу

fluid resuscitation - інфузійна терапія

hemodialysis-гемодіаліз

intramuscular injection – внутрішньо м'язова ін'єкція

liver biopsy - біопсія печінки

medical, surgical and dental procedures - медична хірургічна та стоматологічні процедури

oral rehydration solution - розчин для оральної регідратації

the reuse or inadequate sterilization of medical equipment - повторне використання або неналежне проведення стерілізації медичного обладнання

tissue perfusion -перфузія тканин

transfusion of unscreened blood and blood products -трансфузія неперевіреної крові та продуктів крові

volume status - стан об'єму крові

drug-preparation equipment- обладнання для приготування ліків

needles -голки

syringes-шприци

11. Терміни з визначенням назв лікарських препаратів та тривалістю курсів медикаментозного лікування (31 термін).

a multidisciplinary approach - мультидисциплінарний підхід

Acetaminophen / Paracetamol ацетамінофен/парацетамол

an emerging threat – загроза життю

antibiotics - антибіотик

antimicrobial drugs - антимікробні препарати

anti-TB medicines - протитуберкульозні ліки

antiviral treatment - антивірусне лікування

benzathine penicillin G - бензатіна пеніцилін G

drug resistance - медикаментозна резистентність

empirical antibiotic treatment - емпіричне антибіотичне лікування

extensive chemotherapy - розширена хіміотерапія

first-line anti-TB drugs - протитуберкульозні медикаментозні препарати першої черги

fully-oral regimen- пероральний курс прийому медичних препаратів

isoniazid - ізоніазид

lifelong treatment - лікування протягом життя

long-term morbidity requiring treatment - необхідність довготривалого курсу лікування

nonpharmacological approaches - немедикаментозний підхід до лікування

pan-genotypic DAAs – пангенотіпічні антивірусні препаратами прямої дії

pegylated interferon alpha - клас лікарських препаратів, що складається з трьох медикаментів

poor quality drugs - ліки неналежної якості

procalcitonin - прокальцітонін

rifampicin - рифампіцин

second-line drugs - медикаментозні препарати другої черги

severe drug resistance - медикаментозна резистентність важкого ступеню

side effects-побічний ефект

the longer regimens (20 months) - довготривалий курс прийому медичних препаратів

therapy with pan-genotypic direct-acting antivirals (DAAs)-терапія з пангенотіпічними антивірусними препаратами прямої дії

unresponsiveness to treatment - відсутність позитивної динаміки на лікування

vasopressors - вазоконстриктори

vitamin A supplements -добавка вітаміну А

a new shorter regimen (9-11 months)- новий короткотривалий курс прийому медичних препаратів

**ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНИХ
МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ МЕТОДОМ КАЛЬКУВАННЯ**

a causal pathogen – патоген

a lethal combination - летальна комбінація

a live attenuated vaccine - жива атенуйована вакцина

a multidisciplinary approach - мультидисциплінарний підхід

a new shorter regimen (9-11 months) - новий короткотривалий режим прийому медичних препаратів.

a nucleic acid test for HCV- тест на нуклеїнова кислоту HCV

a serological test - серологічний тест

a strong immune response - сильна імунна реакція

abdominal discomfort - абдомінальний дискомфорт

Accelerated immunization activity -акселерована імунна активність

altered mental status - порушення ментального статусу

an infectious person - інфікована персона

an intellectual disability - інтелектуальна відсталість

anorexia nervosa - невротична анорексія

anti-HCV antibodies - *anti-HCV* антитіла

antimicrobial drugs - антимікробні препарати

antimicrobial resistance (AMR)- антибактеріальна резистентність

Anti-TB medicines - протитуберкульозні ліки

antiviral prophylaxis- антівірусна профілактика

attention deficit - дефіцит уваги

autoimmune inflammatory reaction -аутоімунна запальна реакція

bacterial pathogens - бактеріальні патогени

bacteriological confirmation - бактеріологічне підтвердження

benzathine penicillin G - бензатин пеніциліну G

bulimia nervosa -невротична булемія

C reactive protein - С-реактивний білок

chronic disease - хронічна хвороба

chronic hepatitis -хронічний гепатит

chronic liver disease-хронічна хвороба печінки

clinical criteria - клінічні критерії

close physical contact - тісний фізичний контакт

compromised immune systems - порушення імунної системи

contagious diseases - контагіозні хвороби

contaminated food - контамінована їжа

culture methods - метод культивування

cyanotic skin - ціанотичний колір шкіри

dialysis patients - пацієнти на діалізі

direct contact - прямиий контакт

drainage of an abscess - дренаж абсцеса

drug-resistant TB - туберкульоз резистентний до медикаментів

effective vaccine - ефективна вакцина

emotional disorders – емоціональні порушення

empirical antibiotic treatment - емпіричне антибіотичне лікування

essential elements - життєво необхідні елементи

extensive chemotherapy - розширена хіміотерапія

fatal outcomes - фатальний результат

fulminant hepatitis - фульмінантний гепатит

fully-oral regimen -пероральний режим

grey-coloured faeces - фекалії сірого кольору

group A streptococci - стрептокок групи А

group B streptococcus -стрептокок групи В

HBeAG - HBe-антиген

HBV infections - *HBV* інфекція

HBV mono-infected persons – *HBV* моноінфіковані особи

HDV diagnostics -діагностика *HDV*

heart arrhythmia - серцева аритмія

Hepatitis D virus (HDV) - вірус гепатиту Д

hepatocellular carcinoma (primary liver cancer) - гепатоцелюлярна карцинома
первинний печінковий рак

high diagnostic accuracy - високо діагностична точність

high levels of Immunoglobulin G (IgG) and Immunoglobulin M (IgM)- високий
рівень імуноглобуліну G та імуноглобуліну M

HIV-associated TB - *HIV* -асоційований туберкульоз

HIV-negative people - *HIV* -негативні люди

HIV-positive people - *HIV* -позитивні люди

horizontal transmission - горизонтальна трансмісія

hospital mortality - госпітальна смертність

hospitalized patients - госпіталізовані пацієнти

immune systems- імунна система

infected nasal secretions - інфікований назальний секрет

inactivated hepatitis A vaccine – інактивована вакцина проти гепатиту А

insufficient vitamin A - недостатність вітаміну А

intramuscular injection – внутрішньом`язова інєкція

MDR-TB - мультирезистентний туберкульоз

medical, surgical and dental procedures - медична хірургічна та стоматологічні
процедури

menstrual, vaginal, and seminal fluids - менструальна, вагінальна, семінальна
рідина

mental well-being - ментальне здоров`я

microbial transmission – мікробна трансмісія

molecular diagnostic tests - молекулярно-діагностичний тест

molecular tests – молекулярний тест

monitoring vital signs - моніторинг вітальних ознак

Multidrug-resistant TB - мультирезистентний туберкульоз

multiple organ failure - мультиорганна недостатність

naturally immune - вроджений імунітет

neurological condition - неврологічні порушення

non-invasive tests - неінвазивні тести

nonpharmacological approaches - немедикаментозний підхід до лікування

one dose of measles vaccine - одна доза вакцини проти кору

Pan-genotypic DAAs - пангенотипичні антивірусні препаратами прямої дії

patients in intensive care units - пацієнти з відділення інтенсивної терапії

patients with autoimmune diseases - пацієнти з аутоімунними хворобами

patients with liver cirrhosis - пацієнти з цирозом печінки

patients with no spleen - пацієнти з відсутньою селезінкою

perinatal transmission - перинатальна передача

progression - прогрес

protective levels of antibodies to the virus - протективний рівень антитіл до вірусу

recipients of solid organ transplantations - реципієнти трансплантації паренхіматозного органу

recurrent infection - повторна інфекція

regular childhood immunization programmes - регулярні дитячі імунні програми

resistant pathogens - резистентні патогени

reverse transcriptase polymerase chain reaction (RT-PCR) - зворотня транскриптазна полімерна ланцюжкова реакція

rheumatic fever - ревматична лихоманка

Rheumatic heart disease - ревматична хвороба серця

ribonucleic acid (RNA) - рибонуклеїнова кислота

rifampicin-resistant TB - рифампіцин резистентний туберкульоз

septic shock - септичний шок

sequencing technologies - технологія секвенування

severe diarrhoea - діарея тяжкого ступеню

severe drug resistance - медикаментозна резистентність важкого ступеню

severe respiratory infections - інфекція респіраторного тракту тяжкого ступеню

single infectious agent - єдиний інфекційний агент

strep infections - повторна стрептококова інфекція

strep throat - стрептококковий фарингіт

streptococcal pharyngitis - стрептококковий фарингіт

super-infection with HBV - суперінфекція вірусом гепатиту В

symptoms of illness - симптоми хвороби

the detection of HAV-specific Immunoglobulin G (IgM) antibodies – детекція специфічних антитіл імуноглобулінів G (Ig M)

the faeces of an infected person - фекалії інфікованої людини

the hepatitis A virus (HAV) - вірус гепатиту А

the hepatitis A virus RNA - РНК вірус гепатиту А

the hepatitis B virus (HBV) - вірус гепатиту В

the hepatitis C virus (HCV) - вірус гепатиту С

The incubation period - інкубаційний період

the longer regimen (20 months) - довготривалий режим прийому медичних препаратів

the respiratory tract - респіраторний тракт

the reuse or inadequate sterilization of medical equipment - повторне використання або неадекватна стерілізація медичного обладнання

The virus infects - вірусні інфекції

therapy with pan-genotypic direct-acting antivirals (DAAs) - терапія з пангенотипичними антивірусними препаратами прямої дії

tissue perfusion -перфузія тканин

tobacco smoking - табакопаління

toxic - токсичний

transfusion of unscreened blood and blood products - трансфузія неперевіреної крові та продуктів крові

unsafe injection practices - небезпечна практика ін'єкцій

Unvaccinated young children - невакциновані діти раннього віку

upper respiratory tract infections - інфекція верхніх дихальних шляхів

virus - вірус

vitamin A supplements -добавка вітаміну А

volume status - волюм статус

**ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ АНГЛОМОВНИХ МЕДИЧНИХ
ТЕРМІНІВ МЕТОДОМ ДОСЛІВНОГО ПЕРЕКЛАДУ**

alcohol dependence - алкогольна залежність

a health security threat - загроза здоров'ю

a high fever - висока лихоманка

a life-threatening disease - життєзагрожуючи хвороби

a life-threatening organ dysfunction - життєво небезпечна дисфункція органу

a medical emergency - медична реанімація

a viral liver disease - вірусна хвороба печінки

acquired heart disease - набута серцева хвороба

acute liver failure - гостра печінкова недостатність

blood volume - об'єм крові

brain swelling - набряк мозку

chest pain – біль в грудній порожнині

Childhood behavioural disorders - порушення поведінки у дітей

cold extremities - холодні кінцівки

conduct disorder - порушення поведінки

dark urine - темний колір сечі

drug-preparation equipment - обладнання для приготування ліків

drug-susceptible TB disease - туберкульоз чутливий до лікування

Eating disorders - порушення прийому їжі

health care providers - постачальники медичних послуг

health services - служби охорони здоров'я

heart failure - серцева недостатність

heart murmur - серцевий шум

heart valves - серцеві клапани

hyperactivity disorder - синдром гіперактивності

infection prevention and control (IPC) - контроль та попередження розповсюдження інфекції

life-long disability - пожиттєва інвалідність

lifelong treatment - лікування протягом життя

liver biopsy - біопсія печінки

liver-related death - смерть зв'язана з хворобами печінки

long-term morbidity requiring treatment - необхідність довготривалого курсу лікування

loss of appetite - втрата апетиту

low blood pressure - низький артеріальний тиск

low temperature - низька температура тіла

lower respiratory infections - інфекція нижніх відділів респіраторного тракту

maternal and neonatal morbidity and mortality - материнська та неонатальна захворюваність та смертність

Measles vaccination - вакцинація проти кору

mottled skin - мармурова шкіра

national treatment protocols – національні протоколи лікування

needlestick injury - пошкодження голкою

neonatal disorders - порушення стану здоров'я дітей першого року життя

non-communicable diseases - хвороби, що не передаються від однієї особи до іншої

oral rehydration solution - розчин для оральної регідратації

painful joints - біль в суглобах

painless nodules - безболісні лімфатичні вузли

people with cancer - пацієнти хворі на рак

people with kidney disease - пацієнти з хворобою нирок

person-to-person transmission - передача інфекції від людини до людини

poor quality drugs - ліки неналежної якості

poorly nourished - погане споживання

post-traumatic stress disorder – симптом посттравматичного стресу

pregnant women - вагітна жінка

rapid or irregular heart beat - швидке або нерегулярне серцебиття

red and watery eyes - почервоніння та набряк очей

scarring the heart valves - пошкодження серцевих клапанів

sepsis-related mortality - смертність внаслідок септичного захворювання

serious liver damage -тяжке ураження печінки

side effects - побічний ефект

stomach ache - біль в животі

swelling of the stomach, hands or feet - набряк живота, кистей і стоп

syringes and needles in healthcare settings- шприци та голки в лікувально-профілактичному закладі

TB germs - мікроби туберкульозу

the tissues of the body - ткани тіла

tissue perfusion - перфузія тканин

unresponsiveness to treatment - відсутність позитивної динаміки на лікування

unsafe health care - небезпечний догляд за хворим

weak pulse - слабкий пульс

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Кумар Оксана Русланівна, студентка 2 курсу, форми навчання заочного, факультету іноземної філології, спеціальність 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно) – перша англійська, освітньо-професійна програма Переклад (англійський), адреса електронної пошти kumaroksana1@gmail.com, - підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему **«Медична термінологія англійської мови та проблеми перекладу (на матеріалі англомовних наукових медичних журналів)»** відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

«__» грудня 2020 р. _____ Кумар Оксана Русланівна